

KAFKASYA

KÜLTÜREL DERGİ
3 AYDA BİR ÇIKAR

51
CİLT
4-5-6

YIL : 4

SAYI : 15 CİLT : 4

Haziran, Temmuz, Ağustos, 1967

Sahip ve sorumlu yayın Müdürü
İZZET AYDEMİR

Teknik İşler :

BAYRAM HERGÜNER

Yönetim Merkezi :

Bahçelievler, Emek Mahallesi,
75. ci Sokak No.: 61, D:5

Ankara

★

Dizildiği ve basıldığı yer :
BAŞNUR MATBAASI

★

ABONE TARİFESİ :

Yıllık Abonesi : 12 T.L.

Yabancı Memleketler : 40 T.L.

İLÂN TARİFESİ :

Dergimizde yayınlanacak yazıların
Tam Sayfası 1000, Yarım Sayfası
500 T.L. dir.

★

Gönderilen yazılar ve resimler
basılsın veya basılmasın iade
olunmaz.

Yayın Komitesi gönderilen yazılar-
da gerekli düzeltmeleri yapmaya
yetkilidir.

Dergide basılan tercüme yazılardan
doğacak her türlü sorumluluk
çevirene aittir.

Dergide yayınlanan yazılar kaynak
gösterilmek şartıyla başka yerde
yayınlanabilir.

İÇİNDEKİLER

Son Ortadoğu Olayları
Üzerine

İzzet AYDEMİR

Kafkasyada Nüfus Ha-
reketi

Dr. Vasfi GÜSAR

Oşhamafe (Şiir)

Jane KIRMIZE

Çerkes Sefer Bey

B. BATIRHAN

Abhazya Muhtar Cum-
huriyeti

Ö. BEYGUA

Suriyede Kuzey Kaf-
kasyalılar

KAFKASYA

Yüzyıllıklar Folklor
Ekibi

★

Pere-Ma-Tha (Şiir)

Ne-Um AŞINH

Eski Adige Tarihi Özeti

Dr. Vasfi GÜSAR

Çaçba Mişa

Ö. BEYGUA

Gürcistanın Coğrafi
Durumu

A. Ö. MELŞVİLİ

Köy Parkında (Şiir)

H. Y. KARDEN

Kuzey Kafkas İsimleri

N. BÜYÜKA

Şimsal (Hikâye)

**Ni Dum
GUETİJKO**

Aktüalite

★

Şiir Yarışması

★

SON ORTADOĞU OLAYLARI ÜZERİNE

YAZAN :
İZZET AYDEMİR

1967 Haziran ayı başında İsrail ile Arap devletleri arasında meydana gelen savaşta Ortadoğuda, özellikle Suriyenin Kuneytre bölgesinde yaşayan soydaşlarımız gerek maddi gerekse manevi bakımdan giderilmesi güç kayıplara uğramışlardır.

Savaş öncesi Suriye hükümeti burada yaşayan Çerkeslere gerekli silah yardımını yapmamış, savunmaları için dikkat göstermemiştir. İşin en acıklı tarafı da savaşın başlangıcında Suriyede bir ihtilâl kokusu sezinleşen hükümet alalelele Kuneyterdeki askeri birliklerini buradan Suriye içerlerine çekerek Çerkesleri kaderleriyle başbaşa bırakmıştır. İşte fecaat bundan sonra başlamış, ellerindeki yarım yamalak teçhizatla bir avuç topluluk modern İsrail ordusuna karşı topraklarını, çoluk, çocuk ve ihtiyaçlarıyla savunmuş, ayrıca ortadoğuda muhtariyet peşinde koşan Dürzilerin de tecavüzüne uğramıştır. Savaş burada yaşayan kardeşlerimiz için çok vahim olmuş, gerek hava gerekse kara savaşları sonucunda burada tutunamıyarak bütün mal ve mülklerini bırakarak buldukları yeri terketmişlerdir. Bu talihsiz insanlar çoluk, çocuk, ihtiyar, hasta ve yaralılarıyla birlikte günlerce yol yürüterek Suriye içerlerine göçetmişler ve halen Şam şehrinde okullarda perişan bir şekilde çile doldurmaktadırlar. Şamda perişan durumda bulunan bu soydaşlarımızın sayısı 13000 kişi kadardır. Savaşın ağırlık ve fecaatini belirtmek için yalnız Kuneytredeki Hışniye Çerkes köyünde 23 Çerkes delikanlısının şehit olduğunu belirtmek yeter. Buna karşılık burada bir tek Arap dahi ölmemiştir.

Suriyedeki olayların yanı sıra diğer bir bölgede yine Çerkeslerin kahramanlık ve fedakârlıkları dillerden dile dolaşmaktadır. Pekçok Arap ülkeleriyle, Avrupa gazeteleri Suriye olaylarının yanı sıra Ürdündeki Kafkashlıların şecaatlerini dile getirmişlerdir. Bir avuç Çerkes, üzerinde Hüseyin yazılı bir Ürdün tankını düşmana teslim etmemiği onur meselesi yapmış, birçok kayıp pahasına tank ateşler arasından kurtarılaraq geri getirilmiştir. Öte yandan Ürdünde savaşa katılıp büyük yararlık gösteren dört ürdün uçagının pilotları arasında kahramanlık yarışını yine Çerkes pilotları kazanmış, bunlardan birisi şehit olmuş, Pilot ŞURDUM ise kahramanlığı ile ün almıştır.

İşte son olayların kısa tarihçesi budur. Bunların dışında bizim işittiklerimizin romanlara konu teşkil edecek derecede elem vericidir. Savaşın bu Talihsizler üzerinde meydana getirdiği acı sonsuzdur. Halen Şam sokaklarında aç, sefil ve perişan bir şekilde sürünmekte olan bu felaketzedelere yeterli hiç bir yardım yapılmamıştır. Arap ülkeleri son savaşta yüzlerini ağartan Kafkashlılardan «Kahraman

Çerkesler» diye bahsetmekte fakat bunun dışında onlara kuru vaadlerden başka birşey verememektedir. Onların yardımına yine kardeşleri koşmuş, Ürdünde yaşayan kardeşlerimiz ilk anda 1,500.000 liralık bir bağışta bulunmuşlardır. Bu arada Reyhanlıdaki hemşerilerimizde bir yardım kampanyası açmışlar, İstanbul Türkiye Kafkas Kültür derneği de Türkiyede okuyan Suriyeli Çerkes talebelere yardımda bulunmak üzere faaliyete geçmişlerdir .

Olayların bu şekilde gelişmesinden sonra halen Suriyede Şam da yeni bir muhaceret hayatının ağırlığı altında ezilen Çerkesler istikballeri hakkında ne düşünüyorlar ? Bu konuda edindiğimiz bilgiler şunlardır :

1 — Kafkasyadaki Kabartay — Balkar cumhuriyetinin çağrularına uyarak topluca Kuzey Kafkasyaya dönmek,

2 — Topluca Türkiyeye göç ederek burada yerleşmek,

3 — Kanada hükümetine müracaat ederek Kanadaya yerleşmek.

Bu fikirler üzerinde tartışmalar yapıldıysun, Süriye hükümeti Çerkeslerin son olaylarda gösterdiği kahramanlığa karşı şükran borcunu yerine(!) getirmek düşüncesiyle, onları hiçbir yere bırakmamakta ısrar etmekte ve en kısa zamanda yeniden meskenler kurarak sadık birer vatandaş olarak muhafaza etmek istemektedir. Ayrıca son olarak Suriyede muhacir olarak dağılmış bulunan Çerkeslerin Kuneytre bölgesinde muhtar bir idare altında ve Arap devletleriyle İsrail arasında tampon bir bölge olarak muhafaza edilmesi fikri de yayılmaktadır. Bu fikrin birleşmiş milletlerce de benimsenip organize edilebileceği akla yakındır. Yalnız Arap devletleri buna yanaşacaklardır? Araplarca da kabul edilse dahi ilerde meydana gelecek çatışmalarda muhtar bir idare altında birleştirilen ortdoğu Çerkeslerini iki ateş altında bırakılmayacaklarını kim temin edebilir ?

Olayların bu şekilde, üzücü olarak sonuçlanması bizleri de düşünceye sevk etmektedir. Vatandaşlık bağlarıyla. Bağlı buldukları memleketin topraklarını kendi ana vatanları imişçesine büyük kahramanlıklar göstererek savunan bu asil, gerçekten şövalye ruhlu kardeşlerimize karşı insanlığın reva gördüğü tutum ne dereceye kadar insan hakları ile bağdaşabiliyor. Hani nerede birleşmiş milletler yardım teşkilatı? Nerede kızılhaçlar, kızılaylar? Eğer bu insanlar Suriyede İsraille karşı çarpışan kimseler olmayıpta dünyanın herhangi bir yerinde gösterdikleri kahramanlığın onda birini gösteren başka bir topluluk olsaydı, acaba insanlığın, dolayısıyla birleşmiş milletlerin tutumu böyle mi olurdu? Dahası var, eğer bunlar müslüman olmayıp ta hristiyan olsalardı dünyada koparılacak yaygaranın derecesi kimbilir ne olurdu ? Şu ana kadar perişan durumda bulunan soydaşlarımıza gözle görülür bir yardım yapıldığını veya yapılacağını duymuş değiliz.

Bütün bunlar karşısında gerek Suriyede, gerekse Ürdünde yaşayan kardeşlerimizin geçirdikleri acı denemelerden ders alarak ilerde doğacak bu gibi olaylar karşısında dikkatli olmaları gerektiği kanaatindeyiz.

KAFKASYADA NÜFUS HAREKETİ

Yazan :
Dr. Vasfi GÜSAR

Kuzey Kafkasın Ruslar tarafından istilasından ve bir çok çerkesleri 1864 yılında sürgün edip çıkardıktan sonra bu güne kadar Kafkasya sürekli bir şekilde İslav (Rus, Ukraynalı ve Kazak) göçmenleri getirilmekte ve giden Çerkeslerin evleri, barkları, bahçe ve tarlaları parasız verilip yerleştirilmekte ve bu yerlerde görevli subay, er ,bir çok memurlar yanında Rusyada işsiz kalan, ya da suç işleyen kişiler Kafkasyada yerleşip kalmışlardır.

Cennet Kafkasyanın ılık denizleri (Kara deniz, Hazar denizi), yılanmış, gelişmiş yeşil ağaçların kapsadıkları uçsuz, bucaksız ormanları, suları pırlı, pırlı akan sayısız nehirleri, mütedil iklimi ,güzel havası, yem yeşil çayırları, bol verimli bahçe ve tarlaları, çeşitli meyveleri ,kaplıcaları, ılıcaları, senenin bir çok ayları buz deryası kesen kuzeyin dondurucu soğuk ve verimsiz iklimlerde yaşayan Rusları çekiyordu doyulmaz Kafkasın içine. Çerkes memleketinin güzelliği hakkında yüzlerce medhiyeler ,şirler, eserler yazan Avrupa yazar ve şairleri sırasına tanınmış Rus edipleri Lermontof'lar ve Puşkin'ler de ilhâmlarını hep Kafkasyadan almışlardı. Lermontof bir eserinde «BEN KAFKASYAYI VATANIMIN EN TATLI ŞARKISI GİBİ SEVERİM» der.

Çerkeslerin irak illere (Türkiye, Romanya, Bulgaristan, Suriye, Filistin, Mısır ve Amerika ve S. yerlere) Göçü ile seyrekleşen ,boşalan bu güzel ülke bir az da Çar hükümetinin zoriyle kuzeyde ngelen Rus, mujikleriyle dolduruluyor, bunlara Kazaklar, Ukraynalılar, Yahudiler, Tatarlar, Almanlar, İstonyalılar da ekleniyor. Zaten temelinde bir çok milletlerin öbe, öbe, bölge bölge oturdukları ve yaşadıkları Kafkas; bu yeni gelenlerle bir hayli karışıyordu. Gelen bu misafirler pek de Tanrı misafiri değildi ve asıl memleketin sâhibi olan halkın etnografik, lingüistik bünye ve ترکیbini bir hayli de değiştiriyordu. Kafkasya Rus milleti için bir HAYAT SAHASI olmuştu, Fakat unutmamalıdır ki bu Kafkasya Kafkasyalıların binlerce yıl lar içinde barınıp yaşadığı öz yurdları idi.

Kafkasın bu istilacı Rusları; Çarların başlıca politikaları olan «PARÇALA VE HÜKMÜNÜ YÜRÜT» metodunu elden geldiği kadar hızla yapmışlar ve istekleri parçalamayı başarmışlar, câhil, bilgisiz halk ya bilgisizliğinden ya da korkudan boyunlarını bükmüşler ve kadere kendilerini bırakmışlardı bir kaç baş kaldırmağa rağmen.

Coğrafi ve milli sınırları içinde Kafkasyanın yüz ölçütü 440 bin kilometre kare, nüfusu da 1913 de 13 milyon idi. Sovyet Rusyanın 1. Ocak. 1963 sayımına göre ise nüfusu 19 milyon 8 yüz bin olmuş, bu gün ise 20 milyonu aşmıştır.

15.1.1959 Sovyet Rusya istatistikine göre Bütün Sovyet Sosyalist ülkesinin 209 milyon olan nüfusunun 18 milyonu yani % de 8,5 i Kafkasta idi. 1963 nüfus sayımına göre Sovyetler birliğinde şehirler ahalişi genel nüfusa göre % 52 dir. Kuzey Kafkasta şehir halkı; nüfusunun % 38 ni, Gürcistanın % 45 ni, Azerbaycanın % 49 nu, Ermenistanın % 52 sini teşkil ederler. Kuzey Kafkasta yalnız Kuzey Osetyada şehirler halkı nüfus oranı % 54 u bulur. Bu bakımdan Kuzey Kafkas halkı daha ziyade köylerde yaşarlar .

Bütün Sovyetler birliğinde ortalama nüfus artışı % 33 olduğu halde Kafkasyada nüfus artışı % 50 dir. Bu sonuç islâv unsurunun lehine, Kafkaslıların aleyhine olmak üzere Rus Kolonizasyonunun neticesidir. (1)

Buna rağmen Kafkasyada Ermeni ve Gürcüler dahil, Kafkas ırkı olarak yerli halk (otokton halk)'ın nüfus oranı % 55 i bulmaktadır. Bu sonuç yerli halkın çoğunluğu demektir (2). Fakat nede olsa Sovyetler birliğinin Rus olmayan müttetik cumhuriyetlerinde ve Kuzey Kafkasyada Bolşevizm — Komünizm devrindeki büyük nüfus artışı; yerli ahalinin tabii (normal) artışı neticesi değil, daha ziyade Rusya Sovyetler birliğinin Avrupa bölgelerinden buralara yapılan Rus halkının muazzam göç akını neticesidir. Bu durum sade ayrı ayrı eyaletler de değil, aynı zamanda bütün bu Rus olmayan cumhuriyetlerin yaşayışlarında, milli bünyelerinde, karakterlerinde esaslı değişiklikler husule getirmektedir. Sovyet Rusyanın Rus olmayan cumhuriyetlerinde yapılan bu Sovyet Rus kolonizasyon hareketine en parlak bir örnek olmak üzere Kuzey doğu Türkistan, Kazakistan, Kırgızistan, Türkmenistan Sovyet cumhuriyetlerinin milli bünyelerinde husule gelen oldukça büyük değişiklikleri göstermek mümkündür. Bu cumhuriyetlerde son 35 yılda, daha 1926 yılında bütün nüfusunun üçte ikisini teşkil eden yerli Türk halkı, son yıllarda bir azınlık haline gelmiştir. (3)

Ukraynalı sayın Y. Mironenko'nun Münih'te yayınlanan Dergi. 1963 ve sayı 34 deki (Kafkasyanın nüfus dinamiği) yazısı enteresandır. Faydalandığımız bu yazıyı ele alarak hemşerilerimizin bilgi ve ilgisine sunmağı çok yerinde buluyoruz.

1922 — 1923 yıllarında Bolşevikler Kafkasyayı istilâ ettiklerinde Çarların «PARÇALA VE HÜKMÜNÜ YÜRÜT» sloganının bilhassa Kuzey Kafkasta tatbik etmişler ve milli, coğrafi Kuzey Kafkas Cumhuriyeti, (Dağıstan Muhtar Cumhuriyeti; Kabarday — Balkar muhtar cumhuriyeti, Çeçen — İnguş muhtar cumhuriyeti, Kuzey Osetya muhtar cumhuriyeti) adlarıyla dört cumhuriyet ve «Adighe Muhtar eyaleti ile Karaçay — Çerkes muhtar eyaleti» adlarıyla de iki muhtar eyâlet kurmuşlardır.

Yazara göre Kuzey Kafkas da yapılan bölmeler; genişlik biner kilometre kare, nüfus hareketi de (bin kişi itibariyle şöyle sıralanmıştır :

	Genşliğı	1936	1959
Dağıstan Muhtâr Sovyet Cumhuriyeti	50	744	1195
Çeçen — İnguş Muhtâr Sovyet Cumhuriyeti	19	539	892
Kabarday — Balkar muhtâr Sovyet Cumhuriyeti	12	224	468
Kuzey Osetya Muhtar Sovyet Cumhuriyeti	8	287	475
Adighe Muhtar Eyâleti	4	227	302
Karaçay — Çerkes Muhtâr eyâleti	14	170	305

Son iki eyâlet; RSFSR (Rusya sosyalist federatif Sovyet repübligi)'nin Stavropol ve Krasnodar eyâletleri içine alınmıştır.

Bütün Kuzey Kafkasyada yerli halk ülkenin % 50,6'sını, Ruslar ise % 39,6'sını bulur. Ayrıca Kuzey Kafkasyada 50 bin Ukraynalı yaşamaktadır.

Dağıstan Muhtar Cumhuriyeti — Bu cumhuriyette otokton (yerli) kafkaslıların (Çeçen, İnguş, Lezgi, ve Osetin) nüfus oranı % 48,8 dir. Kumuk Türklerinin 19, Rusların nüfus oranı % 22 dir. Cumhuriyette çoğunluk yerlilerde yani kafkaslılardadır. Buradaki halk şöyle bir oran gösterirler :

Lezgiiler 467 bin (% 471), Çeçenler 13 bin (% 1,2) Kumuk türkleri 121 bin (% 11,4), Noğaylar 15 bin (% 1,4), Tabasaranlar 18 bin (% 1,5), Azeri Türkleri 38 bin (% 3,6), Tatarlar 6 bin (% 0,6) dir. Ruslar 214 bin (% 21,5), Ukraynalılar on bin (% 0,9); Yahudiler 21 bin (% 2), Ermeniler 6 bin (% 0,6) ve diğer çeşitli milletler...

Cumhuriyet sınırı dışında Azerbaycanda 17 bin Lezgi yaşamaktadır. Dağıstan cumhuriyetinde yerli (otokton) halk bütün cumhuriyetin nüfusunun dörtte üçünü, Ruslar ise beşte birini kapsamaktadır.

ÇEÇEN — İNGUŞ MUHTAR SOSYALİST CUMHURİYETİ — Bu cumhuriyet te Çeçenler 244 bin (% 34,3), İnguşler 48 bin (% 6,8), Lezgiiler 17 bin (% 2,4), Ruslar 348 bin (% 49), Ukraynalılar 4 bin (% 0,9), Asetinler 3 bin (% 0,4), Ermeniler 4 bin (% 0,7), Tatarlar 5 bin (% 0,9), Yahudiler 5 bin (% 0,9) dir. Bu ülkede çoğunluk Ruslardadır.

1959 Sovyet istatistikine göre bütün Sovyet ülkesinde 418 bin Çeçen bulunup bunun 244 bini cumhuriyetin sınırı içinde, 13 bini Dağıstan cumhuriyetinde, 4 bini diğer ülkelerde ve 157 bini Kazakistanda (Orta Asyada) sürgündedirler. Çeçen — İnguş cumhuriyeti içinde 48 bin İnguş vardır. Ayrıca 52 bin İnguş Kazakistanda sürgündedir.

1944 yılında Sovyet Rusya tarafından Orta Asyaya sürülen bu Çeçen — İnguşların Kuzey Kafkasyadaki yerleri, Orta Rusyadan getirilen Ruslara verilmiş ve oralara yerleştirilmişlerdir. 1959 ocak ayında Çeçen — İnguşlerin geri getirilmelerine Sovyet Rusyaca karar verilmiş geri getirilen 157 bin Çeçen ve 52 bin İnguş memleketlerindeki köylerine, ve evlerine yerleştirilmemiş hemşerilerinin evlerine ve köyle rine sokulmuşlardır. 226 bin kişi sürgünde kalmışlardır ve Sovyetlerin karara rağmen öz yurdlarına dönememişlerdir.

Çeçen — İnguş cumhuriyetinde Çeçen, İnguş, Lezgi ve Asetinler bir arada nüfusun (% 43,9)'unu, Ruslar kazaklarla beraber nüfusun (% 49,9)unu bulmaktadırlar.

KABARDAY — BALKAR MUHTAR SOSYALİST CUMHURİYETİ: 1959 Sovyet Rusya istatistikine göre bu cumhuriyette Çerkeslerin sayısı 190 bin (% 45,3), Balkar türklerinin 34 bin (% 8,1), Rus ve Kazaklar 162 bin (% 38,7), Ukraynalılar 8 bin (% 0,8), Asetinler 6 bin (% 0,6), Yahudiler 3,500 (% 0,4), diğer milletler 1,800 (% 0,2) dir. Bu cumhuriyetin nüfusu 468 bindir ve Kabarday çerkesleriyle Balkarlar, cumhuriyetin genel sayısının (% 54) ini yani çoğunluğunu kapsarlar. Ruslar ise (% 39,5) ni bulmaktadırlar. Bu cumhuriyet sınırı dışında ayrıca 14 bin kabarday çerkesi Sovyetler birliğinde dağınık haldedirler.

KUZEY OSETYA MUHTAR CUMHURİYETİ — Çerkeslerin Kuşha dedikleri Osetler yada Asetinler Kuzey Kafkasyanın orta alt kısımlarındaki topraklarda yaşarlar. Sayıları 215 bin (% 47,8) dir. Bu cumhuriyette Ruslar 178 bin (% 29,6), Ermeniler 12 bin (% 2,7), Ukraynalılar 9 bin (% 2,1), Gürcüler 8 bin (% 1,8), İnguşlar 6 bin (% 1,3), Lezgiiler 5 bin (% 1,1), Çerkesler 2 bin (% 0,45), Yahudiler 2 bin (% 0,45) dir. Bu cumhuriyette Asetinler nüfusun (% 47,8) ini ve toplam Çerkes ırkı (Asetin, İnguş, Lezgi ve çerkesler) (% 50,6) sını, İslav ırkı (% 31,7) sini teşkil eder.

Kafkasyada Asetinlerin sayısı 410 bin olup bunun 215 bini bu cumhuriyette, 141 biri Gürcistan cumhuriyeti içinde ve güney Osetya muhtar eyaletindedir. 54 bini çeşitli ülkelerdedir.

ADİĞHE MUHTAR EYÂLETİ — Bu eyâlette Çerkesler 66 bin yani eyâlet nüfusunun (% 23,2) sini, Rus ve Kazaklar 200 bin (% 70,2), Ukraynalılar 8 bin (% 2,8), Ermeniler 3 bin (% 1), Tatarlar 2 bin (% 0,7) dir. Çoğunluğun Rus olmasına rağmen bu ülkenin adı neden ise (?) Adıghe Muhtar eyâletidir.

KARAÇAY — ÇERKES MUHTAR EYÂLETİ — Bu eyâlette Karaçay Türkleri 68 bin (% 24,4), Çerkesler 42 bin (% 15,2), Rus ve Kazaklar 142 bin (% 51), Noğay türkleri 9 bin (%3), Ukraynalılar 4 bin (% 1,4), Asetinler 3 bin 500 (% 1,3) tür. Bu muhtâr eyâlette Çerkesler, Karaçay, Nogay ve ,asetinler hep bir arada nüfus oranları (% 44,1) dir .Slavlar yani Rus, Kazak ve Ukraynalıların oranı (% 52,4) ve çoğunlukta olmalarına rağmen cumhuriyetin adı nedense Karaçay — Çerkes muhtar eyâletidir (!).

ABKHAZYA MPHTAR EYÂLETİ — Sovyet Rusya cumhuriyeti tarafından 1939 yılında 9 bin kilometre karre saha ve 1959 Sovyet Rusya nüfus sayımına göre 420 bin olan Abkhazya; Gürcistan cumhuriyetine muhtar eyâlet olarak eklenmiştir. Gürcüler Abaza Çerkeslerine AKİRTUA derler. Abkhazya Muhtar eyâletinde 87 bin Rus (% 21,4), 64 bin 9 Ermeni (% 15), 12 bin ukraynalı (% 3,1) 166 bin Gürcü (% 39,1), 75 bin Çerkes — Abaza (% 17,1) bulunmaktadır. Kafkasyada ayrıca Rum, Yahudi, İstonyalı ve saire vardır.

Abkhazyada Rus, Ermeni, Ukraynalı ve Yahudilerin nüfus oranı (% 43,8), Gürcülerin oranı (% 39,1), Abazaların oranı (% 17,1) dir. (5)

«İşte bu rakamlara dayanarak Abkhazyada Çerkeslerin Ruslaştırma hareketinin daha büyük çapta ve kuvvette olduğuna hüküm etmek mümkündür. 1936 yılında Abaza Çerkeslerinin sayısı 57 bin kişi idi. Sovyet Rusya istatistikinin belirttiğine göre bu sayıdan Ana dilleri Abazaca olanların sayısı ancak 48 bin kişidir. 1939 da Abazaların sayısı artmış ve 59 bini bulmuştu. Bu sefer hepsinin ana dili Abazca olarak kaydedilmiştir. 1959 yılında Abazaların sayısı 74 bin kişiye yükselmiştir. Bu rakamdan 70 bin kişinin ana dilleri Abazaca olarak gösterilmiştir (6).

Demek oluyor ki son 20 yılda Abazaların sayısı % 25 yani 15 bin kişi artmıştır. ne var ki bu arada 4 bin Abaza dil istihâlesinden (Assimilasyon) kurtulamamıştır. Düşünülebilir ki bu 4 bin Abaza Çerkesi Gürcüler tarafından değil, aksine Ruslarca assimile edilmiştir.» (7).

ARTIŞ — Kafkasya. Yüksek doğum ve yüksek normal artış kaydeden memleketler gurubundan çıkarak orta ve normal doğum ve orta artış gösteren memleketler gurubuna geçmektedir. Bu bakımdan Kuzey Kafkasın milli, tarihi, coğrafi sınırı içinde her memlekette olduğu gibi bir artış temposu göze çarpmaktadır. Ancak Kafkasyada nüfus ve nüfuzunu artırmak için Çarlık ve Bolşeviklik devrinde daima büyük ve geniş bir hareket ve çaba görülmekte ve kuzeyden yani Avrupa Rusyasından bir çok İslâv göçmenler ya da kurulan fabikalarda çalıştırmak üzere bir çok işçiler Kuzey Kafkasa gönderilmekte ve çoğunluğu kazanmak için üstün gayretler sarf edilmektedir. Bu kolonizasyona paralel olarak yerli halk da çoğalmaktadır.

Şimdiki Kuzey Kafkas siyasi sınırları içindeki Rusların sayısı Kazaklarla beraber 1959 istatistikine göre 5 milyon 900 bin kişiyi bulmaktadır (8). Yine aynı istatistika göre genel sayısı 3 milyon 500 bin kişiyi bulan Kuzey Kafkas milli cumhuriyetlerinde Rusların sayısı ise bir milyon iki yüz bin kişidir. Geri kalan 4 mil-

yon 700 bin Rus RSFSR'e bağı 4 milyon 800 bin nüfusu olan Krasnodar ve 2 milyon nüfusu olan Stavropol ülkelerinde yaşamakta ve bu yüzden bunlar genel nüfusun % 99 nını teşkil etmektedir. (9)

Aşağıdaki cedvel Kuzey Kafkas Otokton (yerli) halkının 1897 yılından 1959 yılına kadar 62 yıllık nüfus dinamiğini gösteren rakamlar (bin kişi itibariyle) belirtilmektedir: (10)

	1897	1926	1939	1959
Çerkesler	180	262	331	389
Çeçenler	226	319	408	418
İnguşlar	47	74	92	106
Asetinler (Osetler)	172	272	354	410
Lezgiler (Dağıstanlılar)	600	669	857	945
Karaçay — Balkar türkləri	50	68	119	123

Yukarıdaki Çerkeslerin 1897, 1959 yılları arasındaki nüfus oranına Ukraynalı yazarın belirtmediği Abaza çerkeslerinin nüfus dinamiğinin eklenmesiyle rakamlar normal olarak kabarmıştır (Abkhazya Muhtar Eyâleti bahsine bakınız).

Kuzey Kafkasyanın milli terkihi hakkındaki rakamlar 1926 ve 1959 nüfus sayımları ile mukayese edilirse şöyle bir sonuca varılabilir:

Dağıstan cumhuriyetinde yerli halk olan Lezgilerin ve Kumuk türklерinin nüfus oranı 1926 yılında (% 61,8) iken 1959 da (% 69,3) e yükselmiş, Ruslar ise (% 12,4) den (% 20,1)e çıkmıştır. Kabarday - Balkar cumhuriyetinde aynı yıllarda yerli olan Kabarday Çerkesleri ile Balkar türklерinin nüfus oranı düşüktür. Yani Çerkesler (% 60) dan (% 45,3)e, Balkarlar (% 15) den (% 8,1) e inmişlerdir. Ruslar ise aksine olarak (% 7,5) den (% 38,7) ye yükselmişlerdir.

Çeçen - İnguş cumhuriyetinde Çeçen - İnguşlar 1926 yılında (% 68) iken 1959 da (% 41,1) e inmişlerdir. Rus ve Ukraynalı İslavlar 1926 yılında (% 6,6) iken 1959 da Ruslar (% 49) a yükselmişler, Ukraynalılar ise (% 1,9) a inmişlerdir. Burada Ukraynalıların azalması büyük bir kısmının ruslaşması neticesidir.

Kuzey Osetyada aynı süre içinde Asetinler (% 84) den (% 47,8) e düşmüşler Ruslar ise (% 13,4) den (% 39,6) ye yükselmişlerdir.

Muhtelif yıllarda yapılan istatistiklerle bütün bu nüfus incelemeleri sonucu; Kuzey Kafkasyadaki nüfus hareketlerinin durumunu açıkça belirtmekte ve Kuzey Kafkas'a akın eden Rus göçmenlerinin çokluğuna karşı Kafkaslıların doğum artışı endeksi ile karşı, gelememekte olduğunun açık bir ifadesidir.

- (1) Norodnoye bozyaystvo SSSR v 1961 g., Moskova. 1962. s. 11 — 14.
- (2) Y. Mironenko. Dergi Münih. 1963. No 34. S 13.
- (3) Büyük Sovyet ansiklopedisi SSSR cildi. Moskova. 1947. S 62. İzvestiya. 4.2.1960.
- (4) Norodnoye bozyaystvo SSSR v 1959 g., Moskova. 1960. s 8, Norodnoye bozyaystvo RSFSR v 1960 g., Moskova. 1961. s 9.
- (5) İtogi vsesoyuznoy perepisi nasel'miya 1959 g., SSSR cildi. Moskova. 1962. s 207.
- (6) İzvestiya 4.2.1960. İtogi vsesoyuznoy perepisi nasel'miya. 1959 g., SSR nüfusu cildi. s 7 - 17.
- (7) Y. Mironenko. Dergi. Münih. 1963. No 34. s II.
- (8) Narodi Kavkaza, Akademiya nauk SSSR yayını, cilt I. Moskova. 1960, s 20 - 28.
- (9) Aynı yerde.
- (10) 1897 yılında Çarlık Rusyası. 1926, 1939 ve 1959 yıllarındaki Sovyetler Birliği nüfus sayımları.

şİİR:

OŞHAMAFE

JANE KIRMIZE'den
Çeviren Nİ-DUM

Tepesinde rüzgârın.
Yamaçlarında yağmurun sesi,
Bembeyaz karlardan
Başındaki takkesi.
Bulutlar kanat yapmış,
Göklerde uçar;
Her yere gider, her yeri görür,
O, her zaman hür.
Magrur ve sakin duruşuyla,
Asırların anılarını dile getirir
Güneşin ışınlarıyla sararıp, tunçlaşır,
Kartallar, şahinler çevresinde uçuşur.
Eteğinden başlayıp Elbruz'un
Oşhamafe, ye (x) ulaşmak
Kimbilir ne büyük mutluluk...
Sürüler yamaçlarında yayılır,
Yollar kemer gibi sarılır.
Her an kalbinden geçiyor Oşhamafede
Saklı olan anıların içinde
Yaşamak, yaşamak, bir ömür boyu yaşamak.

(x) Oşhamafe Kuzey Kafkasyanın en yüksek dağı Elbruzun zirvesi.

Not: Bu şiir Kuzey Kafkasyada Maykopte Çerkesçe yayınlanan ZEKOŞINIĞ
(Kardeşlik) adlı derginin 1965 yılı 1. ci sayısından alınmıştır.

Derleyen : B. Batırhan

Çar Naibi ve Kafkas ordusu Baş Kumandanı General Baron Rozen'in, Trabzon Seraskeri Osman Paşaya yazdığı ve 29 Haziran 1935 tarihini taşıyan aşağıdaki mektubunda :

Zatıalilerinizle mevcut olan dostluğa ne kadar önem verdiğimi takdir ederseniz. Samimiyetimi ispat etmek için elimde geçen fırsatı, ne kadar küçük olursa olsun, kaçırmayacağıma inanacağınızı ümit ederim. Bunabinaen, dostluğumuza ve hükümetlerimiz arasındaki mevcut anlaşmaya dayanarak» bize tabi bulunan, doğu Karadeniz sahilindeki dağlılarla sık sık temasta bulunan Çerkez Sefer Bey'in faaliyetlerine son verilmesini ricaya cesaret buluyorum.

Çerkez Sefer Bey. Karadeniz doğusu hudutlarımızda yaşayan ve tabiiimiz bulunan dağlılarla muhabere yoluyla temas ederek güya, Sultanımızın Çerkez'lere donanma ve askerle yardımında bulunacağı bildirmekte ve onları buna inandırma çabası içinde bulunmaktadır. Cahil olan bu adamlarda (Çerkezler) Sefer Bey gibi bir adamın bu uydurmaklarına inanmakta ve Çarımızın tayin ettiği idare amirlerine itaatsizliklerde bulunmaktadır. Bu hal şüphesizki bizi, silahlı bir müdahaleye mecbur etmekte ve dolayısıyla onların yer, mal ve mülklerinden olmalarına sebep olmaktadır. İnanıyorumki, Sefer Bey ve emsali kimselerin bu cahil dağlılar üzerindeki kışkırtıcı hareketlerine son verilmesi halinde bunlara lüzum kalmayacak ve memleketimizde huzur ve sükûna kavuşacaktır. Bu hususları samimi olarak dikkatinize sunarken, Çerkez Sefer Beyin tutumuna son vermenizi rica ederim.» deniyordu.

Sefer Bey, Zanoğlu (Zan - İko, Çonokov) aslen şapsuğlardan olup Çerkezler ve bilhassa Şapsuğ ve Natuhay'lar arasında çok sevilen ve sayılan bir önderdi. Türkiye güya, 1829 Edirne muahedesinde, Kafkas dağlıları üzerindeki hakkını Rus'lara devretmişti. Dağlılar ise böyle bir muahedeyi tanımamış ve mücadeleye devam kararı almışlardı. Bu kararlar ilgili olarak bir kısım dağlılar Türkiye ye geçmiş ve çeşitli kaynaklardan yardım aramağa başlamışlardı. Çerkez asilzadelerinden olan Sefer Bey de bunlar arasında bulunuyor, Türk hükümeti ve İngiliz kralığının İstanbul elçiliği ile temaslar kuruyordu. 1835 senesinde yayılan bir habere göre, İngiliz Kaptan Layons kumandasındaki bir İngiliz donanmasının, Karadenize girerek Çerkez ve Abaza sahillerini tetkik edeceği, Türk ve Mısırlıların yardım geleceği bildiriliyordu. Bu haberi gönderen bizzat Sefer Bey idi. Trabzon Seraskeri Osman Paşa da, General Baron Rozen'a yazdığı mektupla, Sefer Bey'in İstanbulda ve İngiliz sefirinin yanında bulunduğunu teyid ediyor, bu durum ise Rus'ların telaşlanmalarına sebep oluyordu. Sefer Bey aynı sene içinde, Kaptan Layons'la da görüşmüş ve onunla Karadeniz sahilindeki dağlılara haber göndermiş, Ruslara boyun eğmemelerini, isyan etmelerini tavsiye etmiş ve bu hareketlerinin Türk ve İngilizler tarafından destekleneceğini bildirmişti. Kendisi de İstanbulda İngiliz sefiri Ponsobi ile sıkı, sıkıya temasta bulunmaktaydı.

General Baron Rozen'in 14 Temmuz 1836 tarih ve 529 sayılı raporunda :

Kafkas ordusu Kumandanı General Wilyaminov'dan aldığım rapora göre, Şapsuğ ve Natuhay'ların mukavemetleri geçen yıllara nazaran artmıştır. Gün geçtikçe faaliyetlerini arttırarak, büyük çeteler halinde, müfreze ve istihkamlarımıza hücum etmektedirler. Bunun sebebi; Sefer Bey'in devamlı olarak gönderdiği «hareketlerinin Türk, İngiliz, Fransız ve Mısır'lılarca destekleneceği yolu haberlerdir» deniyordu.

Gerzinin (Raporundan kim olduğunu anlamak mümkün olmamıştır. Selahiyet ve mevki sahibi biri olması gerekmektedir. B.B.) 24 Haziran ve 2 Temmuz 1836 tarihinde yazdığı raporlarında: — Sefer Bey'in İstanbuldaki İngiliz sefaretinde bulunduğu ve nüfuz sahibi olduğu, Sefarethaneden temin ettiği 80 fiçı Barut'u sağlamakta bulunan dağlılara ulaştırılmak üzere Batum'a gönderdiği — belirtiliyordu.

İstanbul da bulunan Rus heyeti Başkanı Butenov'un General Baron Rozen'a yazdığı 6 Ekim 1836 tarih ve 578 sayılı mektubunda ise :

— Başkanı bulunduğum komisyonun teşekkülünden, daha doğrusu, Edirne muahedesinden buyana, değerli hükümetimin bana verdiği vazife malumunuzdur. Dağlılar arasında sulh ve sükunun temini gayesile, onları dışardan kışkırtıcı faaliyet gösterenleri tesbit ve tayin hususunda gereken gayreti göstermekte ve bu nevi faaliyetin bir kısmını da tesbit etmiş bulunmaktayım. Nitekim bu şahıs, zataillerinizin de tanıdıkları, şapsuğ kabilesinden dağlı Sefer Bey dir. Hadiseleri sebebiyle vatanını terketmek mecburiyetinde kaldığından, önce hudutlarımız bölgesinde, sonrada İstanbul'a gelerek burada faaliyet göstermeğe başlamıştır. Vatanını Ruslara olan hudutsuz düşmanlığı sebebiyle, onlardan uzak olmak için terk etmiş değildir. Bilakis oraya dönmek ve mücadelelerine devam etmek için gerekli taraftar ve memba arama çabasındadır. Nettekim, kısa bir sürede İngiliz sefaretine hulul ederek mühim bir siyasi hüviyet kazanmıştır. Buradan muhtelif yollarla memleketindeki eşkiyalarla temaslar kurmakta ve İngilizlerin bize karşı bir silâh haline gelmiş bulunmaktadır. Bugüne kadarda İngilizlerden temin ettiği ateşli silah, mühimmat, ve malzemeleri tabamız bulunna, fakat bize karşı savaşan dağlılara gönderdiği ise bir gerçektir.

Yukarıda belirttiğim hususları öğrenince haşmetli Çar'ımdan aldığım emirler gereğince, Türk hükümeti nezdinde teşebbüse geçerek — İki hükümet arasındaki dostluğu ihlâl edecek şekilde hareketleri bulunan Çerkez Sefer Bey'in İstanbuldan uzaklaştırılmasını, onun bu nevi bozguncu hareketlerinin önlenmesini rica ettim. Türk Sultanı, Çar Hazretleri adına yaptığım bu isteği, Sefer Beyi Pazarcık'a (Filibe yakınında) sürgün etmekle hal ettiler. Sürgün yeri denizden uzak bulunduğundan, bundanböyle Sefer Beyin uzun bir süre veya tamamen dağlılarla olan irtibatını kaybedeceğini ümit ederim. — deniyordu. (Olaylar, Butenov'un yanıldığını kısa bir süre sonra ortaya koymuştur. Nettekim altı ay kadar sonra, yine Butenov'un aşağıdaki mektubu, bunu açık olarak ortaya koymuştur. — B.B.) Butenov bu mektubunda da :

Edindiğim bilgilere göre Sefer Beye bağlanan aleyhimizdeki hareketler, sadece onun inisiyatifi ile meydana gelmemektedir. Bu tahrikler, daha çok bize düşman olan ecneblerin ve bilhassa, başta İngiliz Urkhart'ın bulunduğu bir şebeke-den doğmaktadır.

Urkhart, daha 1833 yılındanberi dağlılarla temas yolu aramakta ve devamlı olarak aleyhimizde neşriyat yapmakta bulunuyordu. Nihayet İstanbulda tanıdığı Sefer Bey'in aracılığı ile, dağlılarla temasının istediği sonucu vereceğini anlamış ve cehaletinden istifade edip onu aleyhimizde bir silah olarak kullanmağa muvaffak olmuştur. Halen yanında her zaman bize düşman olan Şapsuğ ve diğer kabilelerden mümessiller bulunmaktadır. bunlar Hacı Hartul, Hacı Besleney ve Molla mehmet gibi kimselerdir. Bununla beraber Sefer Beyin yanında, 200 kadar Çerkez asılzadesinin mühürleriyle tastik edilmiş vekâletleri bulunmaktadır. Kendi veya arkadaşlarının imzaları ile yazdığı mektupları ,sadece Şapsuğ'lara değil fakat, Hazar denizine kadar uzayan bölgelerde yaşayan müslümanlara ulaştırmaktadır. Bu arada İngiliz ve diğer devletlerde dağlıların istiklallerini tanıdıklarını neşir yoluyla açıklamaktadırlar. — deniyordu.

1851 — 1855 yıllarında Kafkasyada Çar Naibi ve Kafkas ordusu Baş Kumandanı olarak bulunan N.N. Muraviyev'in Hatıraları adlı eserinde: (Cilt 2, Sayfa 338, yıl 1877)

Anapa İstihkâmını, biz çekildikten sonra, Sefer Bey işgal etmiştir. Edindiğim bilgiye göre beraberinde, 50 kadar Türk, 200 — 300 kadar Çerkez, birkaç ecnebi subay ve tüccar bulunmakta imiş. Kale Kumandanlığını uhtesine alan Sefer Bey, oradaki kiliseyi Cami şekline çevirmiş, Anapa istihkâmının deniz yönündeki kısmını uçurmak isteyen Fransız İstihkâm subaylarına da müsaade etmemiştir.

Aynı eserin 292. sayfasında da :

— Müttelikler, (Kırım harbinde — Türk, İngiliz ve Fransızlar B.B.) Kafkas milletleri arasında umdukları yakınlığı bulamadılar. Sefer Bey, Türk ordusunun Kafkas cephesi Kumandanı Ömer Paşanın Anapa İstihkâmına gönderdiği İngilizleri Kaleye kabul etmedi. Anlaşıyorki dağlılar, Ruslardan kurtulduktan sonra, başka bir milletin uyruğuna da girmek istememekteler. Hürriyet ve İstiklalleri uğruna yeni bir düşmanla mücadele etmektense, bizimle mücadeleyi tercih etmekte diler. Zira, üç nesildenberi devam eden savaşlar, bizimle ne şekilde döğüşeceklerini onlara öğretmiştir. Bu sebeble, bilinmeyen bir düşmanla uğraşmaktansa, bizimle uğraşmayı tercih ederler. — denmektedir.

İstifade edilen eserler :

1. A. Berje - Cilt VIII, Ruskaya Starina 1882

Kafkas Naibinin 1832 - 1837 ye kadar Çar 1. Nikola'ya taktim edilmek üzere gönderdiği raporlar.

2. 1854 — 1855 yıllarında yine Kafkas Çar Naibi ve Kafkas drdusu Baş Kumandanı olarak bulunan N.N. Muraviyev'in hatıraları Cilt I ve II

ÜLKE: Kolkide'nin otohtonları olan Abhazların bugünkü ülkelerini kapsıyan bu cumhuriyet eski Şohum eyaletinden ibaret olup; güneyi İngur, kuzeyi Psaw nehirleri ile doğusu Elbruz ve batısında uzanan Kafkas sıra dağları ile batısı Karadeniz ile sınırlıdır. Ülkenin büyüklüğü 8998 (=9000) km². dir. Merkezi, yerli Abhazların AKO dedikleri Sohum şehridir. 4 Mart 1921 de kurulan bu cumhuriyet, birinci sınıf bir cumhuriyet olan Gürcistana bağlıdır.

YÖNETİM BÖLGELERİ: 6 yönetim bölgesi (ilçesi) olup; Samırzakan (Tali), Waçımşire (Oçemçire), Kudri (Gulriş), Ako (Sohum), Gudawte Gagra'dır.

ŞEHİRLERİ: Belli başlı şehir ve kasabaları Gagra, Gudawte, Psırzxa, Lıxni, Afontjits, Ako (Sohum), Gulriş, Waçımşire (Oçemşire), Tali (Gali), Tkuarçal'dır.

GEÇMİŞBİLİMİ: Arkeolojik buluntular Abhazyanın insanlığın ilk yerleşme merkezlerinden biri olduğunu göstermiştir; Paleolitik (Eski Taş Devri) ilk alet ve izleri bulunmuştur. Mağaraları bol ve sık, ilk insan gıdası olan yabani meyvalar her yerden bol ve sık, havası ılık ve iyi, gür ormanlar ve bitkilerle kaplı, tabiat güzelliği her yerden üstün, avı bol ve kolay, savunulması her yerden kolay, yabani balına varıncaya kadar yer yiyecek ve içeceğin en kolay sağlanabileceği bir yer olarak dünyada önde bulunması bu yerin ilk yerleşme yerlerinden biri olması sonucunu vermiştir.

Bu bilimsel buluşlar ayrıca, buranın otohtonları olarak bilinen Abhazların geleneği ve dillerinin etimolojisi ile de daha iyi aydınlanmaktadır. Abhazcanın etimolojisine göre:

İLK VARLIK: Bütün varlıkların ve her gücün anacı ve yaratıcısı Re olup, varlığı öncesiz ve sonsuz ve sınırsızdır. Her zerrede o vardır. Her şeye gücü yeter. Eksiksizdir. Bütün varlıklar onun parçalarıdır, bütün varlıkların temeli de (P-sı= İlk-hareketli) denen zerredir. Bütün varlıkların birliği evreni kapsıyan Re = Apsı (Mutlak-güç = Mutlak-ruh) = Apsı = Apsu = Xaos = Haos'tur.

YARATILIŞLAR:

1) P-şa: İlk-yaratım ve ilk-gün anlamlarına gelip, Yel'e ve Pazartesi gününe ad olmuştur. Evrendeki zerre (P-sı)lardan aynı nitelikte olanlar en güçlülerinin etrafında toplanmak üzere diğerlerinden ayrılıp birer yöne aktıklarından evrende ilk vukua gelen bu yön akımları ilk Yel olmuş ve yıldızları varetmiştir.

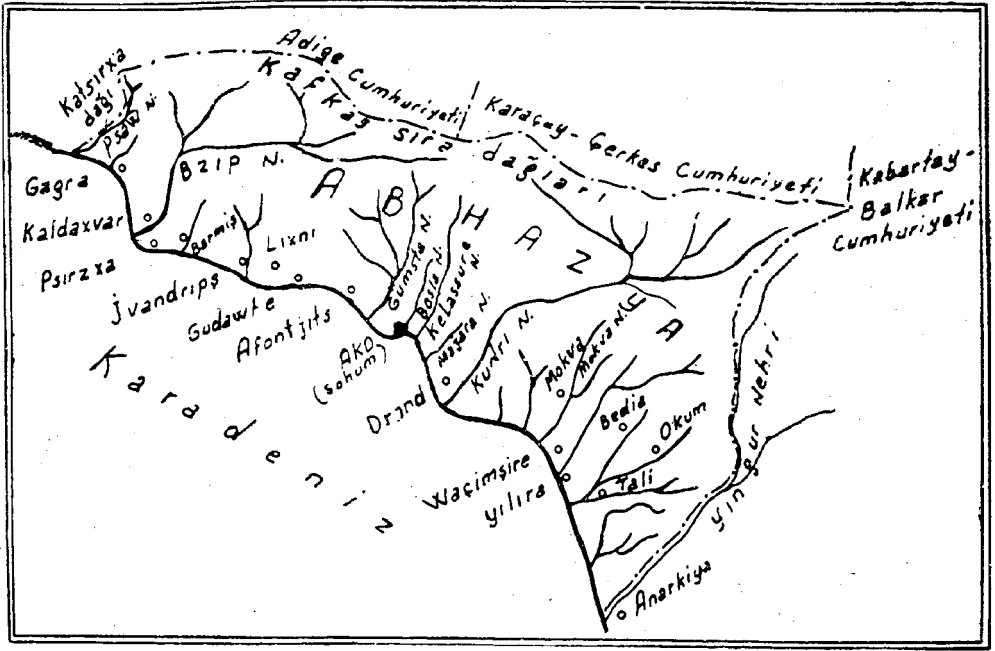
2) Üa-şa: İkinci-yaratım, İkinci-gün (Salı günü) demek olan bu olay ve zamanda Yer var olmuş, tutulur ve üzerindikileri tutar demek olan Kı=Ka budur. Temel yaratıktır.

3) Xa-şa: Üçüncü-yaratım, üçüncü-gün (Çarşamba günü) demek olup, bu gün ve olayda Akarsu-Göl-Deniz yaratılmıştır.

4) Pşe-şa: Dördüncü-yaratım, dördüncü-gün (Perşembe) de toprak yaratılarak, katmanları ve içlerinde Xa-hü = Toprak-kelleleri (taşlar) var olmuştur.

5) Xua-şa: Beşinci-yaratım, beşinci-gün (Cuma günü), Şı-n = Yaratım-yeri (Göl) denen yerde (bir göl veya deniz sığılığında) ve bitişiginde su ve hararet toprağı veya parça ve zerrelerini sarıp yalayarak ona tiiretme gücü aşılıyıp, kızışıp ekşiyerek dirilme (Tjü-şe) olayı olmuş ve ilk intaş (çimlenme) vukuagelmiştir. İlk canlı (şe) budur.

6) Fa-şa: Altıncı-yaratım, altıncı-gün (Cumartesi günü) denen bu zaman ve

Abhazyanın Politik Haritası

olayda bu (ge = diri) ler iki türe bölünerek ge-tpe = Hareketsiz-diri (Bitki) ve ge-tse = Hareketli-diri (Canlılar, hayvanlar) var olmuştur.

7) Bji-şa (Mçi-şa): Yedinci-yaratım, yedinci-gün (Pazar günü) denen zaman ve olayda ise (Dikey-yürüyüşlü-vurucu-üstün-yaratık) ortaya çıkmıştır ki bu niteliklerini topluca ifade eden A-s' (As' = Ase = Ası) adıyla anılmıştır. Bu, insan (daha doğrusu BEŞER) dir. Zamanla kullanıcı ve Yapıcı olunca Üi (Yapıcı = Kullanıcı) ve daha sonraları da Dost oluculuk niteliğini kaazınca Wa-tin (Dost-olucu = Manu) diye anılmaya başlanmıştır. İlk insana verildiği yukarıda bildirilen A-se (ase) adı yüzbinlerce veya milyonlarca yıl sonra Kasse, Cir-kasse (Kirkas, Çerkes), Aze, Asre, Asır, Kasır (Khazar), Kasak, Asığ, Ab-aze, Ab-khaze... vb. etnik adlar doğurmuştur.

Bu suretle yaratılan insan (A-se) çok uzun zamanlar sonra konuşmayı da öğrenmiştir ve gerçek insan böylece ortaya çıkmıştır. İlk konuşan kişi (De=Dı) insanların dedesi olmuştur. Buna Ünlü-kişi = Üstün-kişi = İlk-kişi anlamında olarak A-de = A-da (Ata), oğulları ve torunlarının topluluğu olan ilk insanlara hâkim olduğundan Adem = Ada-m = Hâkim-ata ve ilk yurduna da Aden = Ad'n (Ata-yurdu = İlkkişi-yurdu) diye adlanmıştır. Eşine - Allahın emrinden yüz çevirdiği için olmalı ki - Hvi = Dönek ve P-hi-s (İlk-dönen-mahluk) ve cennetten arza dönmesine sebep elma koparması olduğundan olmalı ki elmayı Çjva (İlk koparılan) denmiştir.

Ararat'ın doğru söylenişi olduğu bilinen Ararte (Ar-ârte) da aynı Abhazcada (İnsanların menşei), Kolkide de (Külçe-altın-memleketi = Kol-khi-te) demektir.

Edmond de Molin, Vadi-Bahçe-Şehir medeniyetinin Kolkideden yayıldığını izah ediyor. Prof. Vayt (Weit) da Helen, Roma, Mezopotamya medeniyetlerinin Kolkide medeniyetinin birer taklidinden ibaret olduğunu yazar. Başkalarının da kabul ettiği bu gerçekleri ayrıca, Kolkide otohtonları olan Abhazların dilinin etimolojisiyle de aydınlanmaktadır. Şehir, köy, bayındırlık, tarım, bahçecilik - meyvacılık ve teferuatının, birçok hayvanların ve ürünlerinin, birçok madenlerin ve eşyasının, birçok şarkı ve dans terimleri, Helen ve Roma Tanrı ve Tanrıçaları ile bazı Mezopotamya ve Hind Tanrı ve Tanrıçalarının ve Mısır'ın Ra Tanrısı ile birçok Nordik Tanrısının adları Abhazcadır. Abhazların diğer adları olan Abaze ve Apsu-we gerek doğrudan doğruya ve gerek birçok bileşiklerin ana unsuru olarak orta ve batı Asya'nın ilk etnonim ve toponimlerini vermektedir. Sind ile Atlas denizi arasındaki ellerdeki en eski yer adlarının çoğu Kokazikçe (ve bu meyanda bol bol Abhazca) kaynaqlıdır.

TARİHTE: Okur-yazarlık terimleri Abhazcada bileşik olarak bolca mevcuttur. Bunlar ölü ve diri, küçük ve büyük dillerden birçoğuna da geçmiştir. İ.Ö. 13. yüzyılda Abhazca yazılan bir tablet son yıllarda bulunmuş ve bilimsel incelenmesi bilginlerce yapılmıştır.

Abhazyanın ve Abhazların politik tarihi İ.Ö. 331. yılından beri izlenebilmektedir. Farnabaz o yıl, büyük İskender'in valisi İason'u askerleriyle koğarak Kolkide (Abhazya) kiralığını kuruyor. Komşusu İberya (Gürcüstan) kralı Farnasman Farnabaz'ın Kolkide kiralığına karşı İskenderle ittifak ediyorsa da 322 de İskender ölüyor. 305. İ. Ö. yılında Farnabaze Farnasman İberyasını (Gürcüstanı) da kendine bağlıyor ve bütün Güney kafkasyayı ele geçirerek bir (Birleşik Kafkas Kirallığı) kuruyor. Memleketin 8 milliyet bölgesini birer Eristavlık haline sokarak yönetiyor.

Farnabazlılara karşı sık sık ayaklanan İberleri daima Abaze (Abhaze)ların Kolkidedeki ve Kuzey Kafkasyadaki soydaşlarının yardımıyla bastırıyor ve onlar Farnabazlıları kendi soydaşları olarak tutuyorlar. Sonunda takriben İ.Ö. 90. yıllarında Ermenistanın ve Pontosun yardımıyla Farnabazlı Farnacum'dan İberia ayrılıyor ve Farnabazlılar ekinde yalnız Kolkide (Abazı = Abhazya) kalıyor. Bu hanedan bazen tam bağımsız ve bazen Romalılara tabi olarak 985 yılına kadar Abhazya kiralığını yapan Açıba'ların aslı gibi görünüyor. İran imparatorluğu Kafkas kiralına Şah ünvanı verirken Abhaze kiralıları da bunu benimseyerek ve başına artikül A getirerek kendilerine ŞAH ve AŞAH demişlerdir, hanedana da Aşah — ba = kiral — zade demişlerdir. Aşahba sözü bugün Açıba şeklinde söylenmektedir .

Aşahba Theodoce (Açıba Tataş) kendisine halef olacak zürriyeti olmadığından, yerine geçmesi gereken müteveffa kızkardeşi Curana'nın İmereti Bagratlarından

olan oğlu David'i kendine varis ve halef ilân etmiştir. Önce İmereti kralı olan David, dayısı Açıba Tataş'ın 985 yılında ölümü ile onun yerine Abhazyaya kralı olmuş ve İmeretiye de oraya bağlayarak ABHAZE KIRALI ünvanını kullanmıştır. Sonraları Gürcüistanı alarak birçok milletlere hâkim olunca imparator anlamında olarak Abhazca (Şahişah = Kralın kralı) ünvanını almıştır. Bu aile 1864 yılı ortalarına kadar Abhazyada hüküm sürmüştür. Ünvanları olan Şahişah zamanımızda Çaçi = Çaçıba şeklinde kullanılmaktadır. Bu aile bir aralık Şirvanşah yurdu na da hâkim olduğundan, Gürcülerce Şirvanşahzade = Şirvaşidze adıyla anılmaktadır. Bu ailenin yönetimindeki Abhazyaya 1068 yılından beri gürcüstansız ve, 1113 den 1400 yılına kadar (Al zeminde dikili açık elli), 1400 den 1578 ze kadar (Al zeminde yatık açık elli), 1578 den 1864 yılı ortalarına kadar da (Kara zeminde sacayakça konmuş ve ağızları yukarıya açılmış üç hilâlli) bayrakları kullanarak hükümdarlık yapmışlardır. Böylece geçmişbiliminin iskeletini çok kısaca sunduğumuz anaç unsur Abhazların bugünkü nüfus durumuna gelince :

NÜFUS: Gürcü tarihçi Maçavarian'a göre 1913 yılında bugünkü Abhazyadaki nüfus :

Abhazalar (Abhazlar) :	88091	(Muvakkaten dışarıda olanlar buna dahil değildir), (Muvakkaten Abhazyada bulunan 8359 kişi buna da-
Çeşitli Gürcüler :	29325	hildir),
Rus	15596	(Muvakkaten bulunanlar dahil),
Rum	6110	(Hepsi yerleşik),
Ermeni	10680	» »
Türk	1001	(Birçoğu Abhazlarla evli Karadenizli),
Sair milliyetler	4851,	
Nüfuslar toplamı ... :	155654	dür.

1917 tarihli Kafkas resmi yıllığı bugünkü Abhazyada Abhazların adını yazmayı Asyalı adıyla nüfus cetveline geçirmekte ve yine ezici çoğunluğa bunlar sahip bulunmaktadır. Sunuyoruz :

Çeşitli Asyalılar (Abhazlardır) :	92448	,
Çeşitli Gürcüler	20966	,
Ruslar (İhtilâlde ayrılmışlardır) :	14339	,
Ermeniler	5362	,
Çeşitli Avrupa milletlerinden :	2656	,
Yahudi	250	,
Nüfuslar toplamı	136021	kişidir.

Gürcüistana bağlı muhtar Abhazyaya Cumhuriyeti zamanında ise, Abhazyadaki Abhaz nüfusu hızla azalmış, Gürcü ve Rus nüfusları hızla artmıştır. Neticede bugün Abhazyadaki Abhaz nüfusu 60000 ile 72000 arasında değişik rakkamlarla gösterilirken, Gürcü ve Rus nüfusları birdenbire yükselerek toplam nüfus 450000 e ulaşmıştır. Burada hatırlatılması gerekir ki Abhazyaya dışındaki dünyaya serpilli en az 140000 Abhaz da Abhazyadaki soydaşlarının acısına, sevincine, emeline ortak olmakta devam etmektedir.

Durupş Köyü İhtiyar Meclisi Üyeleri Çiftlik Başkanı ile

KÜLTÜR : Bugünkü kültür müesseselerini iyice bilemiyorsak da, okuduklarımızdan anlaşıldığına göre çeşitli derecelerde Abhazca öğretim ve yayın müesseseleri vardır. Eski (Abhaz Dil — Tarih — Edebiyat Akademisi)nden çevirilerek bir (Abhaz Dil — Tarih — Edebiyat Yüksek Enstitüsü), Teknik araştırma kurulları ve okulları ile Abhazca ilk ve Orta öğretim müesseseleri, Konservatuvar, Tiyatro, Devlet matbaası, Devlet Yayınevleri (Abhazca) vardır.

Sanat ve Edebiyat dergisi olan ALAŞARA, Okul ve Öğrenci dergisi olan AMTSA BZI, günlük APSNI KAPŞI gazetesi (6 — 8 sayfalı) gerçekten ileri bir edebiyatın örnekleridir .

Milli şair ve edip D. Gulia ile milli hikâyeci ve edip Samson Tjanba'nın eserleri bazı Avrupa ve diğer dillerine de çevirilmiştir. Tetkikçi ve bilimci S. Basaria ile İnalypa, gazeteci Ahaşba, şair İ. Koğomia, şair Bagrat Şinkuba, Edebiyat ve fikir adamı X. Bğazvba ve Tjotjva Abhaz milli kültür ve edebiyatında eser vermiş isim yapmış kişilerdir. Hikâyede Cır Hamit çok başarılı eserler vermektedir. Ve daha böyleleri de vardır.

EKONOMİ : Cumhuriyette Kimya endüstrisi, Tkuarçal kömür işletmesi, Bıçkhaneler, Buzhaneler, ünlü tütüncülüğü, ünlü meyva bahçeleri, çay ve mısır tarlaları, gür ormanları vardır. Üzüm, elma, armut, erik, incir, dut, narenciye ceviz, kiraz kestane, fındık, ıtır çiçeği fasulya ve diğer sebzelerin çeşitleri ve nefisleri yetiştirilmektedir.

Abhazya en iyi bir turizm memleketidirde. Tabiat güzelliğiyle bahçeleriyle, havasıyla, etnografik ve arkeolojik durumlarıyla en ilgi çekici bir inceleme ve sayfiye yeridir. Memleketin güzelliği turistleri hayran bırakmaktadır.

SURİYEDE KUZEY KAFKASYALILAR

Suriyeye Çerkeslerin ilk gelişleri 1877 - 8 yıllarından sonradır. İki büyük grup ve iki ayrı yolla Suriyeye gelen Çerkeslerin ilk kafilesi Kafkasyadan gemilerle ayrıldıktan sonra Türkiye'nin Karadeniz limanlarına çıkmışlar, oradan Kayseriye (UZUN YAYLA) yerleşmişlerdir. Burada bir süre oturan bu kafilenin çoğunluğu yeniden buldukları yeri terk ederek kara yoluyla Suriyeye geçmişlerdir. Suriyeye gelişlerinde başlarında lider olarak Jölen isminde bir zat bulunuyordu.

İkinci grup ise yine Kafkasyadan ayrıldıktan sonra Osmanlı İmparatorluğunun birer eyaleti olan Rumeliye (Balkan memleketlerine) yerleştirilmişler, bunların oralara yerleştirilmesinde politik amaçlar gözetildiğinden Çerkeslerle yerli halk arasında çatışmalar olmuş, nihayet kuvvetlenen milliyetçilik hareketleri karşısında Çerkesler burada da barınamıyarak gemilerle Suriye limanlarına gelmişlerdir. Yolda gemileri batmış, pekçoğu ölmüş, Suriyeye gelebilenler buralarda yeniden açlık, sefalet ve sari hastalıklarla karşılaşmalarının sonucu pekçok zayıf vermişlerdir.

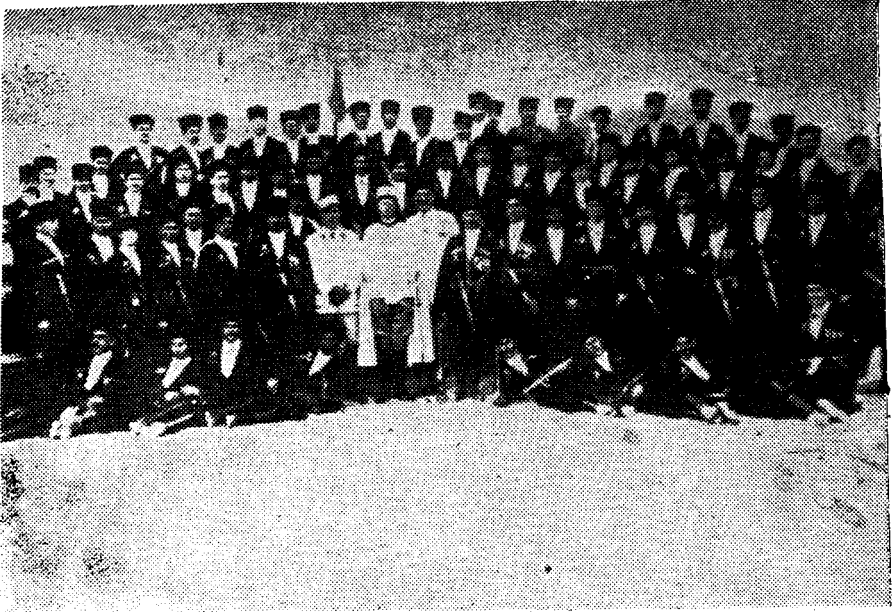
Suriyeye o tarihlerde sağ, salim gelebilen Çerkeslerin sayısı 70.000 civarında idi. Çerkes istatistiklerine göre bugünkü mevcutları 38.000 dir. Bunlar ilk önce Halep civarında Hanasır (Kaberdey), Mumbuç (Abedzah) köyleri ile (Şimdi buralar kasabalaşmıştır.) Humus vilâyetinde 6 köy meydana getirdiler. Bu köyler Tel Amri, Tihl, İnnasır, Anzat, X..... (Bu köylerin hepsi Abedzah, tır) ile Aynil Hamra (Çeçen, dir Çeçence ve Abedzah, çe konuşurlar.) dir.

Ayrıca Şam'a inen diyer bir grup Şam'ın en güzel mahallesi olan Muhacirin mahallesini kurdular. Şamın havasına alışamadıklarından yeniden büyük bir çoğunluk buradan da ayrılarak Kuneytreye yerleştiler ki işte bugün İsrail Arap savaşına sahne olan yerler burasıdır :

KUNEYTRE ÇERKESLERİ : Kuneytre Çerkeslerin Şamdan gelerek yerleşmeleri 1893 yılına raslar.

Kuneytre Lübnan sınırına 120 K.M. İsrail sınırına ise 40. Km uzaklıktadır. 27.000 nüfuslu şehrin 6.000 i Çerkeştir. Ayrıca Kuneytreye bağlı 10 tane Çerkes köyü mevcuttur. Bunlar bir hat üzerinde sıralanmışlardır. Kuneytre bölgesi dağlık, iklimi sert, halkı da çiftçilik ve hayvancılıkla uğraşırlar. Buradaki Çerkes köyleri: tamamen saf olup hepsi ana lisanlarını konuşmakta ayrıca Arapça da bilmektedirler. Köylerin ismi 1961 den sonra Araplaştırılmıştır. Bunlar sırasıyla :

1 — Mansura :	1500 —	2.000	Nüfusudur, Abedzah — Bjedug
2 — Mudariye :		300	Nüfuslu, Kabardey.
3 — Selmaniye :		1.500	Nüfuslu, Bjedug.
4 — Enziyan :		2.000	Nüfuslu, Abedzah
5 — Mumsiye :		400	Nüfuslu, Abaza.
6 — Biracem :		1.500	Nüfuslu, Abedzah.
7 — Berika :		2.000	Nüfuslu, Abedzah.
8 — Cueyze :		2.000	Nüfuslu, Abedzah.
9 — Hişniye :		3.000	Nüfuslu, Kaberdey. (Son savaşlarda bu köy tamamen yok oldu.
10 — Fahan :		400	Nüfuslu, Asetin — Abaza.

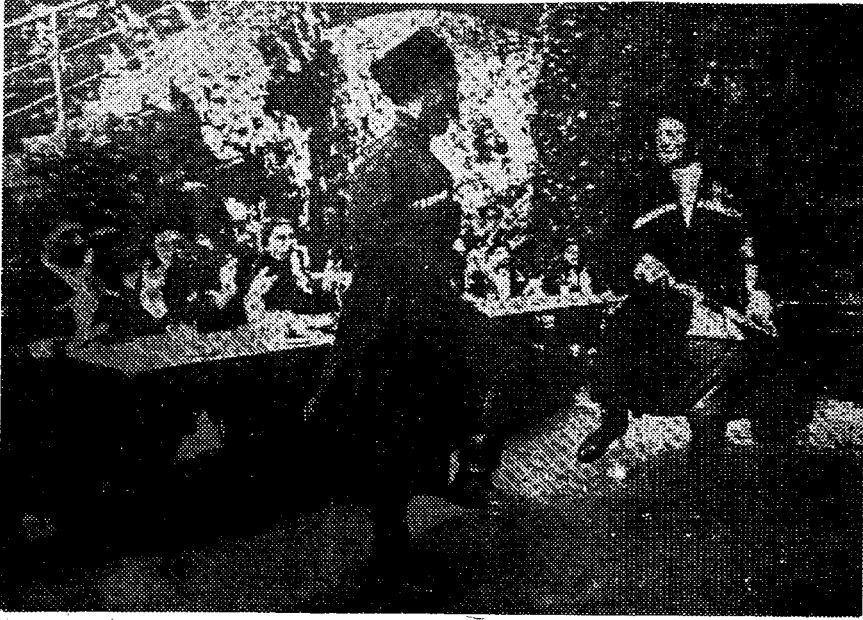
Fransızlar Zamanında Suriyedeki Çerkes Alayı

Savaş sonrası yerlerini terkederek Şam'a hicret eden Çerkesler bu bölge sakinleridir.

KÜLTÜREL ÇALIŞMALAR : Halen Suriyede Şamda «Cemiyetil Makedesfil Hayriye El Şerkessiyye» (Çerkes Yardımlaşma Derneği) adı altında bir dernek bulunmaktadır. Bu dernek kültür hareketlerinden ziyade yardımlaşma gayesiyle kurulmuştur. Üyelerine tıbbi yardımlarda bulunmakta, haftada iki defa hastalarını muayene ettirmektedir. Doktorlar çeşitli branşlardadır. Son zamanlara kadar MARJ isimli Çerkesçe — Arapça diliyle yayın yapan bir dergileri vardı. Hükümetçe kapatılmıştır.

Şu anda kültürel çalışmalar evlerde yapılmakta, çocuklar ve gençler Çerkesçe ve Kiril alfabesiyle okuyup yazmayı öğrenmiş durumdadırlar.

KAFKASYA

Yüzlüklerden İki Abaza Hareketli Bir Çerkes Oyunu Oynarken

Bu sayfadaki resimde Sohumi Yüzükler Folklor Ekibinin on üyesi görülmüyor. Hepsisi de yüz yaşını aşmış bu dinc adamların onu da Abazadır. Abazalar uzun ömürlü olmaları ve gayet güzel musikileriyle ün yapan Sovyet Gürcistan Cumhuriyetinde ufak bir millettir.

Abaza'lar Korosu 1948 yılında yaşları yüzü çoktan geçmiş asırlık sekiz Abaza tarafından kurulmuştur. Aradan 20 yıl geçmiş olmasına rağmen koro mensuplarının sayıları azalmamış, bilâkis her yıl biraz daha artmıştır. Meselâ, daha 1949 da koro mensupları 16 olmuştur. Bugüne ise yüzlükler korosunda tam 35 kişi bulunmaktadır. Korodakilerin hemen hepsi yüz yaşını aşmıştır. Yalnız koro mensuplarından birkaçı «genç» 90 civarında, 1sıraladığı» söylenen koro şefi ise sadece 57 yaşındadır. Bu fotoğrafta görülen bu ihtiyarın yaşlarının yekûnu ise 1066 dır. Dünyada bir eşi daha bulunmayan bu koroda sadece bir tek kadın vardır, o da 130 yaşındadır. Fakat bu fotoğrafların çekildiği gün bu 130 luk koro mensubu çiftlikteki işinden baş kaldırp gelemediği için özür dilemiştir. Uzun ömürlerinin ve dinç oluşlarının sebeplerini soranlara ihtiyarlar bryk altından gülerek kaçamak cevaplar vermektedirler. Bunlardan biri, 108 lik Edcı Amışba bu fotoğrafları çeken fotoğrafçıya şöyle demiştir: «İki sene evvel Moskova'dan gelen bir grup gazeteci kardeşimle beni ziyaret ettiler. Bana neler yediğimi, kaç kere evlenmiş olduğumu, ne içtiğimi sordular. İçkiye hiç elimi sürmemiş olduğuma onları ikna etmek üzereydim ki, birden bizim evin üst katından kahkahalar, kadeh şakırtıları ve şarkılar yükseldi. Bir Rus, «Ne oluyor üst katta öyle?», diye sordu. «Endişe edilecek bir şey değil canım, ağabeyim dostlarıyla âlem yapıyor, cevabını verdim.»

Not : Yazı ve resim 27.7.967 tarihli Hürriyet Gazetesinden alınmıştır.

PERE MA THA
(Promete)

Yazan : Ne - Um AŞINH

Kalbimin
Derinliklerinde gömülü
Bir kor var.
Üzeri
Yığın, yığın
Küllerle örtülü
O, kor
Bir rüzgâr bekler .
Alev, alev
Yanmak için.
O rüzgâr sen ol.
Pere Ma Tha. (Promete)
Es duyduğun gibi
En şiddetli rüzgâr gibi,
Kalbime doğru es.
Açılsın artık
O korun üzeri
Yansın.
Alev ,alev yansın.
O, yansın
Onunla birlikte
Ben de yanayım
Alevimin ışığıyla
Milletimi aydınlatayım.

ESKİ ADİGHE (Çerkes) TARİHİ ÖZETİ

(13)

Yazan :

Şora Bekmirze NOGUMUKA

Çeviren :

Dr. Vasfi GÜSAR

Adigheler; düşmanın savaş işlerini bırakıp yağma ve talan ile uğraşıp, egle nip durduğunu görünce işlerini ve düzenlerini yeniden düzelttiler ve onlara parça parça hücum etmeğe ve her parçayı obirinden sonra yok etmeye başladılar. Ancak TURGUT'lar bu şekilde kendilerinin yok edilmesini istediklerini anlayınca nihayet kendilerini topladılar ve Adighe ordusunun beklediği PSEGUNPSI nehrine yaklaştılar. Fakat onlar düşmanın kendilerine yaklaştığını görünce hücum etmediler. İki taraf arasındaki mesafe çok kısılcıncaya kadar geriye çektiler ve çok kızdıklarından TURGUT (KALMUK)'lara şiddetle saldırdılar. Ve böylece ilk çarpışmada onları yok etmeği düşündüler. Fakat düşmanları sayı ve malzemece kendilerinden üstün oldukları için buna muvaffak olamadılar. Geri çekilmeye ve dağlara sığınmağa mecbur oldular. TURGUT'ların ise bu durum karşısında azim ve kuvvetleri yılmamıştı. Zafa uğramadan onları takip ettiler. Fakat çerkes ordusu metin bir mevkide bulunuyordu. İki taraf ikinci defa olarak derin vadiler arasında kanlı bir savaşa tutuştular. Bu sefer ki tutuşma döğüşen iki taraf için katı bir sonuç vermeden bir kaç gün sürdü.

Derler ki, savaşlarda iki taraf ordularından çok kimse öldü. Kabarday çerkes prenslerinden Pşi Yapşuka, Kadirşoka, Kaşoka, Pust ve Kelamat ölenler arasındadır. Genç bir prens, Çerkeslerin yaktığı bir köprüye doğru ve büyük bir kaşanın arkasındaki yerini bırakıp hücumla çalışırken derin bir çukura düşerek öldü. İki prens ŞOLOX ve CİLAXİSTAN ağır ve büyük birer yara aldılar. Bu suretle Kabarday çerkes ordusunun mevkii zorlaşmış ve bunun üzerine uğradıkları kayıp savaş kudretlerini zayıflatmış, her yönleri tehlikelerle çevrilmiş, durumları çok çetinleşmiş ve bu hal devam ettiği takdirde kendileri için kurtuluş ümidi kalmadığına inanacak kadar büyük bir üzüntü içinde kalmışlardı. Ancak bu vaziyetleri birden bir az iyileşti, dağlardan muhtelif kabilelerden (dallardan) toplanan ve iki bin savaşçıdan aşağı olmayan büyük bir imdat kuvveti kendilerine ikinci günü yetiştiği zaman düzeldi, kuvvetlenip yeniden işe başladılar ve düşmana büyük bir hiddet ve şiddetle cullandılar ve onu kaçmağa mecbur ettiler ve MALKA köprüsüne kadar koğaladılar. Netice de onların zaferleri büyük bir hezimetle çevrildi, arkalarında da bir çok mal, ganimet ve esir bıraktılar. En sonunda da düşmanı ülkelerinin sınırları dışına attılar. Fakat bu esirlerin torunları bizde esir halinde kaldılar. Adigeler onlara bundan sonra NAŞKU adını verdiler. Bunun anlamı (dar gözlüler) demektir.

Sözü geçen savaşların cereyan ettiği yerlere bugüne kadar Tatar dilince (KAÇ-KATAV) adı verilir. Bunun anlamı da (Dağlara kaçış) dır. İşte o tarihten beri halk kavga esnasında birbirlerine :

(Bizi boğazladıkları yere kadar gitsene) demeye alıştılar.

Adigeler (Çerkesler) Turgutlar üzerine bu zaferi sağladıktan sonra önce işgalleri altında bulunan bütün memleketleri geri aldılar. Tekrar oralara yerleştiler ve yeni hayata başladılar. Şairlerinden birisinin söylediği aşağıdaki kaside yukarıda anlattığımız rivâyetin doğruluğunu isbat eder :

Kaşkatavda kan sel gibi akıyor ve korku bilmeyen kahramanlarımız yeri dar gördüler. B udar yer onları yayılmaktan alakoydu.

Kahraman athalarımıza gelince, dar vadiye sığmaz oldular.

Prenslerimizin sıraları kahramanlarımızın en canlısı KADİRŞOKA dan boşaldı. o kahramanlarımızın en cesuru idi, Kaşkatabav'da öldü ve böylece de genç TEBSE-
RUKA, köprü yıkılırken derin uçuşuma yuvarlandı ve öldü.

Şamkhal'ın kendisi önce en iştahlı ganimet malı olan ve bir üstünde şurada, burada dağılmış kuvvetli bâzulara iştahlanırdı ölümden kurtulan muhariplerimiz ise PŞİYAPŞUKA'ın oğlu KAZI'nın acı haberini getirdiler. o zaman kardeşlerine hemen katılmak için şimşek gibi atına koştu hızından eğerinin kolanları kopacak, parça parça olacaktı.

Eşi olmayan bu at dağlarda kurtlarla ve arslanlarla otlar durur nisbetle kuvvetli olan bu prens; onagöre oyuncaktan başka bir şey değildi. Düşmanın geniş omuzlarından başlarını koparıp ayırır vuruşu o vuruş. İster sağ, ister sol eliyle olsun mızrağı da şüphesiz öldürücüdür. Değnekleri ellerinde parçalanmazsa şid detinden

Fakat kavga alanından mızrağı sağlam olarak döndü. KİDİRMURZO'un atı sürükleyici seylerle döğüşti ve binicisi BUGDİDAR KOGUTLİKO'nun elinde çok mızraklar parçalandı' ve İDAR'ın iki oğlu al atları üstünde kahramanlar gibi döğüştiler. her biri kardeşini korudu. Fakat her ikisi KAŞKATAV'da vurulup öldüler. TEKHTABI'nın oğlu BETAŞE arkaya dönerken attığı okla bayrak taşıyan iki kişiyi vurdu. ve onların altın zırhları da taşlar ve kayalar arasında dağılıp kaldı.

ŞÖGERNOKA'nın oğlu MARŞANKULO'nun yaykavsi şiddetli yayı çekmekten acizdir iki kişi çektiği halde Fakat attığı ok üç kişiyi de vurmuştur. KHANZO'nun oğlu BERD ise çok ün kazanmıştı ak alınlı atı üstünde ödlerini kopardığı düşmanı koğalamakla. ve savaş alanlarında döğüşen muharip krdeşlerine büyük yardıma koşardı.

ŞİŞERKO'nun oğlu ARDAŞAV ise rahatını ve uykusunu düşünenlerden değildi. aksine o, geceleri de uyumiyarak askerlerini korudu oku da yerinden fırlayınca demirci çekici gibiugultuledüşmaña çarpar öldürürdü.

Adighe (çerkes) prenslerinden her biri milletin bu yüzden gördüğü bütün yoksulluklara ve zararlara rağmen diğerlerinden ayrı olarak kendi bölgesini müstakil olarak idare ediyor ve sözünü yürütüyordu. Hatta birbirleriyle savaşıyorlar, komşuları olan milletlere ve bu arada Tatar, Kalmuk ve sairilere saldırıyorlardı. Ancak bu savaş ve saldırışlarında her hangi bir taraf ve grup tutmayarak aralarındaki geleneklere, usullara ve hukuka saygı gösteriyorlardı.

TAVSULTAN ailesinden prens ŞOLOKH; memleketin parçalanmasını ilk aklına getiren olmuş ve amca oğulları ile kendi arasında ülkenin paylaşılmasını istemişti. Fakat bunlar, onun teklifini kabul etmediler ve isteğini yerine getirmediler. O da fikir ve düşüncesine uymayanlara karşı çok sinirlendi, kızdı ve memleketi terk ederek çıkıp gitti ve kendi milletine yabancı olan komşu milletler arasında bir süre gezip durdu. Bu süre içinde nefsince intikam almak amacıyla iddia ettiği hak için kendisine yardım eli uzatmayanlara karşı kinini dökmek istedi. Kanun ve nizamla karşı duran bir kısım toplum ve bazı avarelerle birleşerek hücumla geçti, bazan at sürülerini, bazan mallarını ve diğer hayvanlarını yağma etmeğe başladı. O kadar ki bir çok insanları çalıp esir etmeğe ve bunları kendi adamlarına ve bilhassa saldırışlarına iştirak eden ve hamlelerinde ona yardımda bulunan Verklere dağıtmakta tereddüt etmedi.

Çekişme ve fesad kaynağı olan bu isyanlar ve baş kaldırmalar alevlenmekte devam etti. Fitneler ve ayrılışlar kendisine bağlı olan bazı ileri gelenleri Çerkes

yaşlılarını (Thamatelerini) memleketin parçalanarak paylaşılması hususunda ikna ettiler. Bu Kabarday çerkeslerinin büyükleri filen bu fikri kabul ettiler. Esasen onlar TAVSULTAN'a yöneliyorlardı ,bu suretle hemen o tarafa döndüler ve önce hiç haber vermeden ya da diğer yurddaşlarıyla aynı konuyu müzakereye girişmeden taksim düşüncesini tahakkuk ettirdiler. Onlar da kendilerini emri vaki karşısında buldular, taksimi tartışmasız, itirazsız kabullendiler. Tavsultanlardan prens ŞO LOKH, hissesini alarak kendisine iltihak etmek isteyenlerle beraber Kabarday bölgesinden göç etti, Terek nehrini geçerek doğuya yöneldi ve doğu kısmındaki topraklara yerleşti. Diğer Kabardaylardan arzularıyla bu göçmenlerin gidip yerleştikleri yerleri bundan sonra (KÜÇÜK KABARDA) (41) veya (Tavsultan bölgesi) adıyla adlandırılmıştır.

Yukarıda dediklerimizden anlıyoruz ki Adighe (Çerkes) milletinin muhtelif parçalara (dallara — kabilelere) ayrılış ülke üzerinde uzunluğuna, genişliğine dağılmasını, bölünmesini intaç etmiştir. Bu dallar değişik bir çok adlar almışlardır. Yurd edinerek oturdukları yerlerin veya mntıkların ya da başlangıçta memleketi idare eden, hüküm kuran prenslerin adını benimseyerek kabullenmişlerdir. Fakat bu milletin bölümlere ayrılışının ve memleketin parçalanmasının asıl gerçek sebebi ise, Prenslerin birbirlerini çekememesi, kıskanması, kazanmak istediği mevki, nüfuz veyahut istediği mal, mülk veya toprağa sahip olmak için kardeşinden veya birbirinden nefret etmesi idi. Onlar, bu uğurda komşusu ile savaşmaktan ve onun hakkını ele geçirmekten, gasp etmekten çekinmezlerdi. Bu en sonunda memlekette anarşinin yayılmasına ve genel durumun tamamen bozulmasına sebep oldu.

Adighe (çerkes) milleti, eskiden beri milletin ferdleri arasında kardeşlik hissi ve karşılıklı sevgi ve saygı duyguları ile tanınmıştı. Fakat geçirdiği bu fena yollar, karşılaştığı fena şartlar, durumlar ve bu devredeki kargaşalıklar yüzünden güzel vasıflarını, kendilerine has üstün meziyetlerini hemen kaybedebilecek hale geldiler. Adetâ derin ve korkunç bir uçuruma sürüklendiler.

Bu suretle Kral İNAL'ın torunları Kabarday, Besleney ve Gemgöy bölge rinde yerleştiler ve bu yerlerde kendilerini toplayıp tutundular. Kendi istek ve iradelerine sokamadıkları diğer halk toplumu ise gelenek ve ananelerini her hangi bir değişikliğe çevirmeden eskisi gibi muhafaza edip durdular. Bundan anlaşılıyor ki buralarda bu parçalanmış toplum içinde Liderler kalmamış, işler de adalet dairesinde ve istikâmetle idare edilmek üzere yine millet tarafından seçilen ve güvenilen yaşlılar (Thamateler) tarafından görülmeğe başlamıştı. Bu suretle halktan biri tarafından bir suç veya cinayet işlenirse, suçlu bütün milletin kararı ile idâma mahkûm ediliyordu. Bu mahkûm hakkında ki hüküm de elbiselerinin aralarına taş konarak ağırlaştırma suretiyle nehre atılırdı. Fakat hiyanet ve diğer hafif suçun cezası ise daha hafif idi. Bir de öyle suçlar var ki bunları işleyenler hakkında gelenek ve ananeler ile teamülün yürürlükte olan hükümleri tatbik edilirdi .

ŞAPSUĞ'lar güzel ahlaki vasıflar taşırlar. Doğrusu bu haklarına riayet etmiş bulunmak için şunu da söylemek bize düşer ki, bütün değişik şartlar karşısında hâlâ aralarındaki kuvvetli millî bağlılık onları birbirine bağlar. Ferdler arasında bu günde tam bir kardeşlik fazileti mevcuttur. Her biri diğerinin iyiliğine çalışır ve bir diğerinin en ufak bir zarara uğramasını istemez. Bundan sağladıkları imtiyaz ve fayda şudur ki, onlar hiç bir zaman ufak prensliklere, ufak muhtariyet lere veya parçalara ayrılmadılar. Eskiden olduğu gibi bu günde bir büyük toplum halinde yaşarlar. Bu bakımdan bölünmelerine, parçalanmalarına imkân yoktur.

A. Kalmyk

Bir Kalmuk

Şimdi konumuza dönelim ve Prens ŞOLOKH hakkında söylediklerimize (bu prens TAVSULTAN'ın torunlarından) devam edelim. O bu parçalamadan sonra yarattığı KÜÇÜK KABARDA ya hüküm ediyordu. CANKHOTO soyundan prens KAYTUKO, Prens TOKHTAMIŞ ve Prens İDAR'ın torunlarının sonuçlarına gelince, bunlar BÜYÜK KABARDA da kaldılar (42).

13'üncü yüz yıl (asır) ortalarında yani Prens ŞOLOKH'un hüküm ve idaresi esnasında KALMUK ve TATAR milletleri üç bin kişiden az olmayan bir ordu ile ansızın Kabarday ülkesine saldırdılar. Köyleri yakmağa, hayvanlarını, atlarını, koyunlarını alıp götürmeğe ve halkından bir çoğunu esir etmeğe başladılar. Tatarların, Kalmukların yaptıklarını Kabarday çerkesleri haber alınca hemen arkasında Büyük Kabarday atlılarından bin, Küçük Kabardaydan beş yüz kişilik muharipten bir ordu topladılar ve komutanlığını ünlü prens ŞOLOKH'a verdiler. Bu prens iki gün yolculuktan sonra MACARİ (43) adı verilen bir yerde düşmanla karşılaştı ve üzerlerine şiddetle saldırdı. Büyük bir döğüşmeden sonra KALMUK ordusunu dağıttı. Kaçan düşman ordusu yanındaki silah, malzeme ve mallarını bırakarak hezimete uğradılar. Sonra Prens ŞOLOKH ordusundan beş yüz muharip ayırdı, ganimet olarak aldıkları mallarla kendi memleketlerine dönmelerini

emretti .Elindeki ordunun büyük bir kısmı ile düşmanı takip etti. Bir düzlük arazi içinde düşmanı yakaladı ve kaçan ordunun az olmayan bir miktarını öldürdü. Ancak bir savaş esnasında Kalmuklara yeni bir yardımcı kuvvet yetiştii. Bunun üzerine Kabarday çerkeslerine tekrar saldırdılar. Söylendiğine göre bunların yarısını imha ettiler. Bu arada komutanları prens ŞOLOKH de öldürüldü ve sonunda Kabarday çerkeslerinden yalnız ölümden kendilerini kurtarabilenler yurdlarına dönebildi. Bu prensin akibeti hakkında değişik rivayetler var. bazıları muharebe lerin birinde düşmanın eline esir düştüğünü söyler, başkaları ise harp meydanında ölü düştü der.

Bu olaydan az bir müddet geçtikten sonra Kabarday bölgesinde eskisi gibi karışalıklar başladı. Emniyet ve huzur alt üst oldu. Her tarafta ıztırap kendini gösterdi. Sebep olarak da Prens TOKHTAMIŞ'ın torunları, tutulan yoldan ayrıldılar ve halka şiddet ve baskı göstermeye başladılar. Komşularına saldırdılar. Zulmün çeşitlerini reva gördüler. Diğer prensler ve beyler de dahil şerlerinden kimse kurtulamıyordu. Bu yüzden onların düşmanlığını alevlendirdiler. Bunlar da TOKHTAMIŞ'ın torunları olan amca oğullarına fenalık yapmağı düşündüler ve münasip bir fırsat kolladılar.

Ancak TOKHTAMIŞ ailesinin yakınları olan Prens KAYTUKA, amca oğullarının düşündükleri ve gizlice kurdukları kombloyu zamanında haber alınca uygun bir zamanda MALKA nehri kıyılarına kaçtı ,oradaki kesif ,sık ormanlar içinde saklandı ve kendini ölümden kurtardı. Kardeşleri ise aleyhlerinde hazırlanan kombloya kurban olup gittiler. Prens KAYTUKA, Malka ormanlarında uzun bir süre gizlice kaldı. Kimse onun orada olduğunu bilmedi. Avcılıkla geçinip durdu. Refakatında bulunan eşi prenses, çok sıkıntı, ıztırap ve üzüntü duyar ve geçim vesilesi bulamamak, yaşama için zaruri ihtiyaçları tedarik edememek, elinde bulunan vasıtaların kifayetsizliğinden ötürü sıkışık durumda olmaktan kurtulamıyordu. Bütün günlerini adı bir kulubede geçirirdi. Rahat ve huzuru yoktu, halinden meys idi. Akrabalarını ve hemşerilerini görmek ihtiyacı duyardı. (Devamı var)

-
- (41) Küçük Kabarday bölgesi, Terek nehrinin sağ kıyısıyla Kafkas sıra dağları arasında uzanan geniş alanı içine alıyor.
 - (42) Büyük Kabarday bölgesi ,Elbruz (Oşhamakhue) dağının doğusuna düşen Kafkas dağlarının kuzey yamaçlarıdır. Ve bu dağdan MALKA ve TEREZ nehirleri kıyılarına kadar uzanır.
 - (43) MACARİ'nin hududu POKONYAYA köyünün doğusunda KOMA nehrinin sol kıyısında olup ondan 12 fersah uzaktadır.

TEBRİK EDERİZ

İstanbul, Türkiye Kafkas Kültür ve Yardımlaşma Derneği Başkanı ve İstanbul Üniversitesi doçentlerinden sayın hemşerimiz HAYRİ DOMANIÇ'ın aynı Üniversite Profesörlüğüne terfi ettiğini memnuniyetle haber aldık.

Tebrik eder, başarılar dileriz.

ÇAÇBA MIŞA

Yazan : Beygua Ömer

Abhazy'a da oturması yasak olan ; Abhazların dertli vatan şairi Gerg Çaçba'nın :

«Yı xetüweyt a şemtlaxv eyxa bjıla,
Yı wmahawey a waütptüsa y-kira ?
Y'ritshawşertp yıkaup, şaşa, wiy stpıla!
Wiy stpıla rıstsha, sızaadzez sara !»

Yani :
«İnliyor fecaat ınınma sesini,
Duymuyormusun insan iniltisini ?
Acıklı halde, kardeşim, o vatanım!
O, beni besliyen zavallı vatanım !»

diyen şiiri, amca oğlu Çaçba Mişa'ya sanki bir çağırı olmuştu. Rus ordusunda albay olan Mişa, orada daha yükselme abası gütmeyip, vatani olan Abhazy'a'ya 1918 yılında dönerek işe başladı.

Mişa, Çaçba Majara'nın oğlu idi ; Abhazy'a'nın merkezi Sohumda, Abhaz okulu demek olan «Dağlılar Okulu»nu bitirip 1885 de Tiflis Harbiyesine girmişti. Onu da bitirip subay olarak Rus ordusuna katıldı. Orada albaylığa kadar yükselmişken, kendisini çağırın vatanın sesine uyararak Abhazy'a'ya dönmüştür. Yakınıola n Çaçba Gerg az önce ölmüştü. Hanedanından Çaçba Aleksandre -kültürsüz olmasına rağmen- ailesinin geleneğiyle iyi yetişerek gerek Abhazlarca, gerek Kuzeykafkas milletlerince sevilip sayılan milli ve meziyetli bir politikacı olarak çalışıyordu.

O yıllarda, iyi yetiştirilmiş ve savaşlarda pişmiş Alman ve Kazak alaylarının ve Abhazyadaki Gürcü ve Rum azınlıklarının işbirliği ve Gürcüstana politik ve savaş yardımlarıyla -Kardeş Gürcü halkının benimseyeceğine inanmadığımız- Gürcü Menşevik rejiminin emsalsiz zulüm ve baskısı altına düşen Abhazyada milli kültür çalışmaları da hiç kolay olmuyordu. Abhazlığı kurtarma yolunun ancak milli ve genel kültür kalkınması olduğunu takdireden Çaçba Mişa bu yolda işe girşerek ve muhterem eşi Nina'nın da desteğiyle, Abhazca yayınlara ve okullara yardımcı olmakta ve Abhaz gençlerini okullara sokarak yetiştirmekte ve bu yolda her güçlüğü göğüs germekte id. Karı — Koca'nın bu çabası -başta Koğonia İwa olmak üzere birçok Abhaz edip, şair ve aydını yetiştirmiştir.

Çaçba Mişa, ayrıca, Abhazya coğrafyasına Abhazlık çehresini kaybettirmemek için de çalışmalara lüzum görerek, Abhazy'a'nın haritasını Abhazca olarak -yani dere, dağ, mevki, şehir, köy... vb. adlarını Abhaz diliyle yazarak- yapıp yayınlamıştır.

Ne yazık ki Çaçba hanedanının Abhazlara faydalı kişilerini kısa aralıklarla alan ölüm Mişa'ya ve Aleksandr'a da yetişmiştir. 1919 yılında genç denebilecek yaşta ve zamansız hayata gözlerini kapayan Çaçba Mişa'nın yoluna muhterem ve idealist eşi Nina devametmiştir. Büyük ölünün hatırası önünde saygıyla eğiliriz.

GÜRCİSTANIN COĞRAFI ve EKONOMİK DURUMU

Genel bilgiler

Yazan . A. Ö. MELAVŞVİLİ

Gürcistan Cumhuriyeti, Sovyetler Birliğinin güney ucunda Kafkas silsilesinin batısında küçük bir ülkedir.

Gürcü halkı, dünyanın en eski milletlerinden biri olup, çok eski ve hareketli bir tarihe sahiptir.

Asya ile Avrupa arasındaki coğrafi durumu ve diğer faktörler sosyal, politik, ekonomik ve kültürel evrimine etki yapmıştır.

Gürcistanın avantajlı durumu ve tabii zenginliği daima fatihlerin ihtirasını çekmiştir. Ülke, Yunan, Roma, Bizans, Hazar, Arap, Selçuk, Osmanlı, Moğol, Timur, Osmanlı, İran ve Rus istilalarına uğramıştır.

Tahrip ve katliam ile gelen b uakınlar, gürcü halkını zaman zaman tüm yok olmakla tehdit etmiştir. Her felâkete karşı cesaretle ve kahramanca yaptığı savaşlar, ona, yüzyıllar boyunca milliyetini, geleneklerini, folklorunu, dilini ve uygarlığını koruma imkânını verdi.

Tarihi ve kültürel zenginlik, bağımsızlık savaşları sayısız anıtlarla canlandırılmıştır. Yalnız ülke sınırı içinde kalanlar değil dışarda kalan eski kiliseler, saraylar, kaleler ve diğer sivil yapılar uygar ve şerefli bir geçmişin tanıklarındır.

Gürcistanla birçok millet ilgilenmiş, pekçok seyyah, diplomat, san'atkâr, tüccar ve bilginler değerli eserler bırakmışlardır.

Ülkenin çok zengin ve cömert bir tabiatı vardır. Yabancılar bu ülkeyi, Güneşli Gürcistan diye adlandırırlar. Kafkas dalğarının haşmetli, panoramik görünüşü, tepelerindeki erimez buzulları, geniş ve şahane peyzajlı yaylalarında ve ovalarındaki meyve bahçeleri, bağlar ve tarlalar zümrüt halı desenleri teşkil ederler.

Derinboğa boğazlarda çağlayanlar halinde akan akarsular, yapraklarını dökmeyen ağaçlı ormanlar; yüksek irtifalardaki göller; tropikal bitkileriyle Karadeniz sahilleri... Bütün bunlar Kafdağının en güzel ülkesi Gürcistanı kısmen tasvir etmektedir.

Orada, tropikal bölgelerin sıcak, rutubetli, stepleri sert ve zirvelerin soğuşuna kadar değişik iklimlerle karşılaşılır. Uygun iklim şartları maden suları, şahane tabiat manzaraları, termal istasyonları, kaplıcaları ve karlı dağları her yıl onbinlerce turist çekmektedir.

Gürcistanın endüstriyel kaynakları da oldukça çoktur. Sel sür'atıyla akan akarsuları engin enerji depolarıdır. Ülke, huy, bol manganez ocakları, çeşitli maden filizleri, her türlü mineraller ve tabii inşaat malzemele'ine sahiptir. Bütün bu kaynaklar ekonomik gelişmeye temel teşkil ederler.

Fakat çok eski olmayan bir geçmişte bu tabii kaynaklar işletilmiyordu. Rus İmparatorluğuna bağlı öteki ülkeler gibi Gürcistan da yarı koloni durumunda bulunuyordu. Çar otokrasisi tarafından yapılan baskı ülkeyi gelişmemiş ve daima

muhtaç küçük köylüler seviyesinde tutuyordu. Rus Çarlığı bütün başarıları boğuyor gürcü kültür ve dilini kötülüyordu. Ürettiği iptidai maddeler Rusyaya ya da dış ülkelere ihraç ediliyordu. Hemen hiç endüstrisi yoktu. Fakat Gürcistan bağımsızlığının ilân edildiği 29/Mayıs/1918 tarihinden sonra numaralı bir kalkınma faaliyetine başlandı. Daha sonraki yıllarda köklü dönüşümler yapıldı. Birinci Cihan Savaşından sonraki 50 yıl içinde cumhuriyet ağır endüstri ve modern ekipmanlarla süslendi.

İkinci Cihan Savaşından sonra gürcü endüstrisi gelişmeğe devam etti. Yeni dallar eklendi. Cumhuriyet pekçok elektrik santralleri maden ocakları ve her türlü sanayi dallarına maliktir. Font, çelik, elektrikli lokomotif, borular, metal, halitalar, makine araçları, elektrikli lokomotif, tarım araçları vs. imal edilmektedir. Bütün bu sanayi dallarında çalışan teknik personel ve işçiler gürcü okullarından mezun olmuşlardır. Aynı zamanda tarım alanında da köklü reformlar olmuştur. Eskiden tüketicici durumunda olan köylüler üretici hale gelmiştir. Rarımdan çok yükselmiş, çay ve kokulu bitkilerle tarım alanı genişlemiştir.

«Made in Georgia» markası taşıyan mamuller birçok uluslararası sergilerde teşhir edilmektedir.

Tarım ve endüstrinin ahenkli bir şekilde gelişmesi, nüfusun sür'atle artmasına sebep olmuştur. Nüfusu beş milyona yaklaşmıştır.

Tarım ve endüstri yanısıra kültür ve eğitime de önem verilmiş pekçok teknik, ihtisas, yüksek okul ve üniversiteler açılmıştır. Her yıl okul ve fakültelerini bitiren binlerce genç kız ve erkek kültür ve ekonomi alanlarında çalışmak üzere ülkeye dağılırlar.

Yirmi yıl kadar önce kurulan Gürcistan İlimler Akademisinin çalışmaları olumlu yönde ilerlemektedir. Edebiyat da dikkate değer bir şekilde gelişmektedir. Müzik, resim, tiyatro ve sinema sanatları geniş halk kitlelerine hitabetmekte ve başarılar kazanmaktadır.

Gürcüler, diğer sovyet halkları arasında kültürel ve ekonomik olarak en başarılı durumda bulunmaktadırlar.

Yukarıda verdiğimiz genel bilgilerden sonra şimdi Gürcistanın coğrafi ve ekonomik durumuna geçebiliriz :

TABIAT VE TABİİ KAYNAKLAR

15 Sovyet Federatif Cumhuriyetlerinden biri olan Gürcistan, Belçika ve İsviçrenin iki katı büyüklüğünde yaklaşık olarak 70.000 km². alanındadır. Kafkas Dağlarını merkez ve batısını işgal eder. Batıda genişlemesine Karadeniz sahiline açıktır. Hiç donmayan bu deniz ülkenin batı yöresini etkilemekte, iklimini ratıp ve elverişli hale getirmektedir.

Kuzeyde tüm heybetiyle Kafkas silsilesi yükselmektedir. Akarsuların dağıtım yeri olan sırtları, kuzeyde ve güneyde bulunan Kafdağı ülkelerinin tabii sırtlarıdır. Sınırın kuzeyinde, Karaçay - Çerkezistan, Kabartay - Balkar, Kuzey Osetiya, Çeçen - İnguş ve Dağıstan muhtar cumhuriyetleri, güneyde Azerbaycan, Ermenistan ve Türkiye bulunmaktadır.

Engebeliler

Gürcistan dağlık bir ülkedir. Karadenizden Hazar Denizine kadar uzanan ve tabiatının orijinalitesini teşkil eden Kafkas Dağları, yayla, tepe, vadi ve sırtlarıyla önemli bir yer teşkil eder. Güneyde uzantıları Türkiye ve Ermenistanda bulunan dağlar ve yaylalar mevcuttur. Büyük Kafkas dağları ile Güney Gürcistan dağları, geniş yaylalar bölgesini sararlar. Karadenize açık Kolhit yaylası, kuzeyde Kafkaslar, güneyde Acara - İmereti zinciri tepeleri ile sınırlanmıştır. Kolhit'in Karadeniz sahili, tarlalar, bağlar, meyve bahçeleri, ile kaplıdır. Sahillerde, kaplıcalar, bol güneşli deniz kentler sıralanmıştır. Kolhit yaylası, doğuya doğru yukarı İmereti yaylasını meydana getirmek üzere yükselir ve Surami ile sınırlanır. Bu zincirin doğusunda iç Kartli, aşağı Kartli ve Kaheti uzanır.

Başlıca üç engebe bölgesi müşahede edilir:

- 1 — Büyük Kafkas silsilesinin boylamasına ve enlemesine olan bölgesi,
- 2 — Güney Gürcistanın yüksek yaylalar bölgesi,
- 3 — İki bölge arasında ekvatore paralel olarak yerleşmiş hafif engebeli arazi.

1500 km. uzunluktaki büyük Kafkas bölgesinde, silsile boyunca sırtlar sayısız derin vadilerle kesilmişlerdir. Bu karışık yükseltiler ve çukurluklar kuzeye ve güneye akan akarsuların dağıtım yeridir. Ana zincirin en yüksek yerleri daimi kar ve buzullarla kaplıdır. Büyük Kafkasın en yüksek zirveleri ana zincirin üzerinde değildir. 5633 m. yükseklikteki Elbruz tepesi —Monblen'dan 823 m. daha yüksek— daimi buzullarla örtülü olup ana zincirin kuzeyine düşer. Ayrıca yan zincirleri vardır. İkinci yüksek zirve 5047 m. yüksekliğindeki ünlü Kazbek tepesi sönmüş volkandır.

Bu iki yüce tepe, büyük Kafkasyanın en sivri yerleri olup «merkez kısmı» diye adlandırılır. En geniş yerleri 180 km. ile Elbruz 110 km. ile Kazbek civarıdır. Merkez kısmın doğusunda ve batısında masif, ülkenin içinde dağlık karakteri koruyarak yavaş yavaş alçalır.

Büyük Kafkas bölgesi ayrıca üç kuşağa ayrılır: Tam ekseninde yüksek iç kuşak, kuzey ve güneyi içine alan orta yükseklikteki dış kuşak; üçüncüsü de bunların dışında kalan dağ kolları.

I — İç kuşak, ana zinciri ve bariz dağ görünüşünde olan yüksek yan zincirleri içine alır.

II — Dış kuşak bilhassa orta yükseklikteki yaylalardan teşekkül eder.

III — Batıda, zincirin devamında muhtelif engebeliler vardır. Gagra, Bzipi, Arabika masifi, Kodori, Megreli, Leçhumi ve Raça dağları karstik yapıdadır.

Başka bir zincir serisi: Aphazya, Svaneti, Şoda, Kedela ve Khocal masifi kristal şist ve kumtaşlı tüflerden teşekkül etmiştir.

Büyük Kafkasyanın doğusunda kayaların yapısı daha üniformdur ve karstik engebe yoktur. Bu sırtların bir yerinde, 2000 - 2500 m. yükseklikte Kaheti ovası vardır. Dereleri, dağları derin boğazlarla sarp yamaçlar meydana getirmiştir.

Merkez kısmın engemelere orta yükseklikteki sıra dağlar halindedir. Kuzey-güney yönünde vadileri vardır. En önemli dağlar Gudisa, Kharuli, Lomis-alev, Gudamakar, Kartli ve Kahetidir.

Güney Gürcistan yaylası iki jeolojik kuşağa ayrılır:

a — Volkanik yayla, Cavhetideki Tsalka, Gomareti, Dmanisi ve kuzeyden güneye sıralanmış volkanik konileri içine alır.

Ekvatore paralel çevrel zincirler kuşağı, Acara - İmereti, Trialeti, Ahalstih, Borcomi - Bakuriani dağlarını içine alır.

b — Ovalar: Gürcistanın en geniş ovası Kolhit ovasıdır. Bu ovalar doğuda Kaheti ve Alazani'ye kadar uzanır. Aşağı Kartli'nin doğusunda, kuzey-batıdan güney-doğuya uzanan İori yaylası —ortalama yükseklik 700 - 800 m— yer alır. İç Kartli yaylası, Güney Gürcistan yaylasının kuzey yamaçları ile büyük Kafkasya zincirinin arasındadır. Surami zinciri ülke engebelerinin coğrafi merkezini teşkil eder.

İklim

Gürcistan iki iklim etkisi altındadır: ılımlı bölge ve sübtropikal bölge iklimleri.

İklim bölgeleri jeolojik kuşaklara tastamam uyar ve engebelerle şartlanır. Bütün dağlık ülkelerdeki gibi yükseklik, ısıyla ters orantılı, yağışlarla doğru orantılıdır.

Hava sirkülasyonu şartları, nem ve ısı rejimi ile değişen beş iklim bölgesi vardır:

1 — Yüksek Kafkasya bölgesi:

Yüksek Kafkas masifinde, deniz ve kara iklimi etkileriyle hava sık sık değişir. Hava cereyanları dağlar tarafından kesilerek yön değiştirir. Ana zincir, Gürcistanı, kuzeyden sert kara ikliminin sızmasına karşı korur. Yüksek Kafkasya bölgesi iki alt iklim kuşağına ayrılır: Rutubetli batı ile kuru havalı doğu.

I — Batı, çok yağışlar yapan daimi deniz havası ile örtülüdür. 2000 - 3000 m. yükseklikte yılda yer yer 2000 mm. ye kadar yağışlar görülür. Bu miktar sonbaharda ve kışın maksimumu bulur.

II — Doğu, Hazar denizi sahilinin kuru ovası ile Orta Asyanın yarı-çöl ve kurak steplerini andırır. Yağışları azdır. Bazan 500 mm. ye kadar iner. İlkbahar sonu ile yaz başlarında bu miktar maksimum olur. Kışlar daha az bulutlu ve kuru havalı geçer. Batı ile bu fark Karadeniz ve Kafkas masifinin genel yapısından uzaklaşmakla izah edilir. Kuzey-güney yönlü yüksek dağlar deniz rüzgârlarını getirdiği bulutları tutarlar.

Bu bölge ısı farkının az olmasıyla karakterize edilir. Ortalama ısı, temmuzda 2000 m. de 14 derecedir. Yazın rüzgârı boldur. Kuvvetli bir radyasyon, bol güneş ve temiz hava bu bölgenin diğerlerinden ayırıcı özellikleridir. Termal kaynakları da buna ekleyince Yüksek Kafkasyanın kür istasyonlarının şifa yönünden önemi kolayca anlaşılır.

2 — Kolhit sübtropikal bölgesi:

Bütün Kolhit ovası deniz etkisi altındadır. İklimi ılımlı ve muntazamdır. Kışın en soğuk aylarında ortalama ısı 4 derecedir. Gagra'da ısı Marsilya'dakinin aynı olup 7 derecedir. Gagra'da yıllık ortalama ısı 15,1°/Nis'te 15,0/, fakat yazları oradan daha serin kışları daha soğuktur.

Ekseriya her mevsim yağışlı geçerse de özellikle sonbahar ve kışın fazla yağar. Yıllık yağış toplamı 1200 mm. nin üstündedir. Batı'da maksimum 2500 mm. ye ulaşır.

Büyük Kafkasyanın güney batı yamaçlarında Atchichko tepesi anfi-teatr halinde dağlarla çevrili olup yalnız Karadeniz tarafı açıktır. Buradan rüzgârlar

nemli bulutlarını gönderirler. Burası ülkenin en yağışlı mahalli olup Kolhit ovası bundan sonra gelir. İlkbahar ve yaz daha kuru havalı, yazlar güneşlidir. 23°'lik eş sıcaklık bütün Kolhit ovasını kaplar. Yaz boyunca sema ekseri berraktır. Yazın en sıcak aylarda ısı Batum'da 37,2°, Gagra'da 38°, Kutais'i de 38,7° Suhumi'de 39,2° ye çıktığı zaman havanın izafi rutubeti oldukça yüksektir. Fakat gündüz denizden, geceleri karadan esen rüzgârlar bunaltıcı havayı hafifleştirir.

Sonbahar en güzel mevsimdir. Eylül ortasında hava, serinleşir, rutubet azalır. Sonbaharın ilk yarısında hava genellikle açıktır. Yazın ısınmış deniz, ısıyı yavaş, yavaş geri vermeye başlar.

3 — Dağlara sokulmuş ovalar bölgesi:

Likhi zincirinin doğusunda Güney-doğu sınırına kadar kara iklimi hüküm sürer. Karadeniz'den gelen, rutubete doymuş hava, doğu ile batı arasında iklimatik sınır rolü oynayan Likhi zinciri üzerinde derece, derece nemini yitirir. Kara iklimi, güney-doğuya yaklaştıkça, yavaş bir geçişle yarı çöl iklimi halinde kendini gösterir.

İç Kartli ve İç Kaheti de Akdeniz iklimi hüküm sürer. Yazlar uzun ve sıcak kışlar serindir. Kura vadisi iklimi Madrit ve Barselonaninkine çok yakındır. Örneğin: Tbilisi/Tiflis/ de yıllık ortalama ısı 12,6°, Madritte ise 13,3° dir. Yağış miktarları Tbilisi'de 537 mm., Barselona'da 518 mm., Madrit'te ise 419 mm. dir.

Dağlarla çevrili İç Kartli ve Kaheti yaylalarında sıcak yaz aylarında ortalama ısı 22,8° - 25° dir. Yıllık yağış ortalaması ise 500 - 800 mm. dir.

Gürcistan'ın güney-batı ucundaki İori yaylası iklimi yazları çok sıcak, kışları soğuktur. Yıllık ortalama ısı 10°, Ağustosta maksimum 36°, Ocak ayında minimum -32° dir. En soğuk ayın ortalaması -3,8° den aşağı düşmez.

Güney Gürcistan'ın yüksek yaylası:

Burada iki alt iklim kuşağı göze çarpar. 1500 - 2000 m. yükseklikteki teraslar ve bu teraslara hâkim olan volkanik tepelerin sırtları.

I — Eruşeti yaylası ile Arsiani sırtı gerisinde batıda bulunan en yüksek Cavaheti terası, güneye açık olup kara iklimi etkisi altındadır. Kışları uzun ve soğuktur. Ocak ayında ortalama ısı 0° dir. Ahalkalaki'de en düşük ısı -31°'ye inebilir. Kış ayları genellikle açık ve kurudur. Yazları kuru havalıdır. Yalnız tepeler yağışlıca geçer. 1700 m. deki Ahalkalaki'de Ağustos ortalama ısı 16,7° dir.

II — Yüksek sırtlarda yağışlar boldur. Yıllık ortalama ısı 1 - 2° dir. Bütün yaz boyunca sabahları don yapar.

5 —Acar - İmereti ve Trialeti zincirleri kuşağı:

İlımlı dağ ikliminde, ölçülü rutubette ve bol güneşlidir. Bu yüzden yüksek vadilerde pek çok tedavi istasyonları gürüplanmıştır.

1660 m. rakımdaki Bakuriani de Ocak ayı ortalaması, 100 m. aşağıda bulunan Davos'takinin aynı olup -7,4 dir. Temmuz ve Ağustos ayı ortalaması 14,8°, Davos'ta ise 12° dir. Bakuriani açık havalı, daimi karla örtülü, sakın kışları ve uygun arazisi ile çok sevilen sportif merkez haline gelmiştir.

SULAR :

Gürcistan nehirlerinin çoğu Karadeniz ve Hazer denizine dökülmektedir. Başlıcaları şunlardır: Alazani, Enguri/Nenskra/koli ile/, Rioni, Kodori/Çalta, Sakeni, Cvandra kolları ile/, Bzipi, Tskheni-Tskali, Tereki vs. Bütün bunlar Kafkasya'nın daimi karları ve buzulları ile beslenmektedir.

Kaynakları Acara - İmereti zincirleri ve Trialeti'de bulunan diğer önemli nehirler şunlardır: Acaris Tskali, Çorohi, Natanebi, Supsa, Khanis Tskali ve Kura.

(Devamı var)

KÖY PARKINDA

H. Yakup KARDEN

Gecenin siyah yamçısı
Kucaklıyor Kafkası,
Bulutlar küme, küme...
Kayboluyor yamaçlarında
Işınları güneşin,
Eriyor Oşhamafe
Çöken akşamda.
Yapraklarla oynuyor
Hafiften rüzgâr,
Neşeli sesler yükseliyor baharda.
Yüzleri neşe dolu
Köyün gençlerinin ,
Yükseliyor el çırpma sesleri
Köyün parkında.
Yayıyor havaya
VİG - PUH'un (1) sesi.
Dayanamıyor gönül
Gittikçe hızlanıyor tempo
Oyunun sonu oluyor İSLAMEY. (2)
Armonik, in gür sesinin
Duyuluyor titreşimi,
Kâlpplerdeki tatlı duyguları
Açıklıyorlar gençler.
Şarkı söylüyor
Canına, sevdiğine.

(*) H. Yakup Karden için bak : Kafkasya Kültürel Dergi Sayı 12, S 34

(1) Vig - Puh : Çerkes oyunu olan Vig te çiftlerin çıkardığı ayak sesi.

(2) İslamey : Şamil'in başka bir ismi.

KUZEY KAFKAS İSİMLERİ

Derleyen : Nuray BÜYÜKA

ABHAZLAŞMIŞ ERKEK ADLARI (Mutarızadaki asıllarıdır)

(Geçen sayıdan devam)

Algeri	(Ali Giray)	Cambek	(Canbek)
Ajgeri	(Hacı Giray)	Canget	
Aslangeri	(Arslan Giray)	Yerder	(İldar)
Batkeri	(Baht Giray)	Yelkan	(İhan)
Fetgeri	(Feth Giray)	Albek	(Alibek)
Kalankeri	(Kaplan Giray)	Mırzakan	(Mırzahan)
Mahmatkeri	(Mehmet Giray)	Srın	(Şirin)
Saatkeri	(Saadet Giray)	Temrez	(Tehmures)
Şabazgeri	(Şahbaz Giray)	Clakan	(Cilâhan)
Şhangeri	(Şahin Giray)	Xusrab	(Khusrev)
Xazgeri	(Gazi Giray)	Kâmûş	(Kâvuş, Kambiz)
Cambekeri	(Canbek Giray)	Xi - Xusrab	(Key - Khusrev)
Camurdı	(Canberdi)	Xi - Kâmûş	(Key - Kâvus)
Calmıra	(Canmırza)	Ardaşıl	(Ardeşir)

ABHAZ BAYAN ADLARI

Aşa	Bege	Duguj	Astanda
Şaşa	Mige	Sanox	Reyda
Daşa	Fıka	Gergeç	Raweyda
Nişa	Dıka	Farya	Ridada
Nadşa	Taha	Ferma	Rafida
Raşa	Takua	Rasma	Şafida
Rıraşa	Tadgog	Razma	Hayda
Minaşa	Şatluk	Razna	Hayada
Waraş	Xişkok	Siyma	Hawida
Ridaşa	Xiya	Zama	Ximsada
Mazmaşa	Xişi	Ramza	Msugda
Naişa	Xiçe	Xanza	Alda
Çaça	Xişte	Xaniza	Kada
Çiçe	Xinçe	Şafiza	Fıfa
Çiça	Kiyka	Şayza	Fıja
Mıça	Xikur	Guguş	Fiduv
Kuça	Ximur	Kokoş	Difa
Akuça	Xinta	Tokuş	Şaga
Karaca	Xilkan	Abgeneş	Şiyka
Karaça	Xingug	Qetwan	Şakua
Fraça	Xikuç	Kantat	Çakua
Faça	Xifaf	Kuta	Atıka
Fake	Fug	Kunta	Şaqra
Taçıç	Hüh	Mıta	Nadra
Mıkıç	Gej	Pıta	Tamara
Kuçıj	Merfil	Mida	Kuçıra
Dızdızgul	Bırfin	Mede	Masıra
Dzakut	Zbihan	Sida	Karasa
Mıkıd	Naptıj	Gunda	Marasa
Bida	Xamaş	Gudruxta	Ximarasa
Afya	Ximiaş	Rasında	Fuwasa

Masmavi bir gökyüzü yemyeşil orman, içerisinde yükselen karlı dağlar, diz boyu otlar, şarıl şarıl sular. Tanrının büyük titizlik ve itina ile yarattığı dört mevsim girdabı olan, bu tabiat harikasının ortasında şipşirin beşyüz hanelik bir köy. Bu köy Duzerk Hahl.

Köyün en ileri gelenleri Duzerkolardı. Köklü bir sülâleye ve temiz bir mazkiye sahip olan Duzerkolar üç kardeştiler. En önemli özellikleri hemen hemen her Kafkash kadar bunlarda zaman zaman Rus ve Kazak köylerine akınlar yapar, mal ve eşya getirirler, köy fakirlerine dağıtırlardı. Gittikçe sıklaşan ve şiddetlenen bu akınlar, Rusların Kafkasyayı işgale başladığı bu sırada, bir millî mücadele halini aldı. Bu sefer Rus ve Kazak süvarileri bu köye baskınlar yapıp tecavüze başladılar.

İşte Rus ve Kazaklarla yapılan bu mücadelelerde Duzerko'lar, akıllara durgunluk verecek kahramanlıklar göstermişler, her türlü tecavüzü önlemişler, düşman köyleri ile kendi köyleri arasında aşılmaz bir set olmuşlardır. Ne yazıkki sonu bitmek bilmiyen saldırılar bu setti aşındırdı, yıprattı ve yoketti.

Duzerko'lerden erkek olarak hiç kimse kalmadı. En büyükleri olan Şumaf'ın ondokuz yaşında genç ve güzel bir kızıyla, altı aylık bir çocuğu ve dul karısı kalmıştı. Bir müddet sonra kıza dünür geldiler. Kim olduğunu soruşturmaya vakti ve imkânı olmayan dul kadın gelenlerin vaziyetini beğendiği için kızını vermeye razı oldu. Yediler, içtiler dünürtüler hazırlanıp gidecekleri sıra kız annesiyle vedalaştı. Beşiğe yanaşarak altı aylık kardeşini öpmek üzere eğildiğinde göğsündeki makas düştü. Çocuğun sağ bileğini kesti. Kız ağladı, sızladı ne çareki olan olmuştu. Dünürtüler kıızı alıp götürdüler. Aradan zaman geçip beşikteki çocuk altı-yedi yaşına girince çevik, atletik yapılı, gürbüz oldukça güzel ve sevimli bir hal aldı.

Annesi de yedi sene önce ölen kocasından kalan malzemeyi, (eyer, yamçı, kılıç, kama) bir Kafkas atlısı için lüzumlu olan her şeyi sakladı.

Oniki yaşından sonra küçüklüğündenberi annesinden, baba ve dedesine ait hikâyeleri dinliyerek, onların yaptıkları kahramanlıklara hayran kalan, sonunda babasının yok oluşuna müthiş içerleyen bu çocuk büyük bir intikam hırsıyla kendisini yetiştirmeye başladı.

Hergün sabah kahvaltısından sonra ava çıkar, akşama kadar at sırtında av peşinde, silâh atar, kılıç çeker, her türlü maharet ve alışkanlığı kazanmak için büyük bir çaba sarfedirdi. Annesi akşama kadar yolunu gözler, oğlunun durumundan son derece memnun olmasına rağmen endişe duyar, kendi kendine Duzerko'ler evveldenberi yiğit, cesur ve harpçiydiler. Fakat hiçbir zaman Duzerko'leri temsil eden bu son çocuk gibi aralarında çıkmamıştır. Bu diğer bütün Duzerko'leri unutturacak derdi.

Duzerko tam yirmi yaşına girince hiç kimse bileğini bükemez, hiç kimse sırtını yere getiremez, hiç kimse öntünde duramaz, güçlü kuvvetli, çevik, silâh atmada, kılıç kullanmada, artık her türlü tekniği tekmil etmiş, yakışıklı bir delikanlı olmuş, her genç kızın rüyasına girmeye başlamıştı.

Duzerko yine bir gün ava gitti. Akşama kadar avlandı, her türlü denemeyi büyük bir başarıyla yaptı. Böyle başarılarından daima gurur duyar içine büyük bir sevinç dolardı. Başarısızlık onun hazmedemediği şeylerdendi. Bir erkek olarak başarılamiyacak hiçbir şeyin olabileceğini düşünmez ve kabul etmezdi. Sevinç ve bir takım düşünceler içerisinde eve dönünce, her akşam güler yüzle kendisini karşılayan almışbeşlik, ihtiyarlamaya yüz tutmuş annesini bu sefer evde ağlar buldu. Hemen sarılarak niçin ağladığını sordu.

A nnesi sabahtan akşama kadar bin türlü tehlike ile karşı karşıyasın, durup, dinlenmek bilmiyorsun. Başına bir felâket gelebilir. Fakat Duzerko bunun gerçek sebep olmadığını pekâlâ anlamıştı. Çünkü daha küçük yaşlarda bile kendisinin bu halinden bu kadar endişe etmediği gibi memnuniyetini her dönüşünde yüzünden ve gözlerinden okurdu. Halbuki bu akşam o, tersine ağlıyordu.

Ağlamasının gerçek sebebini söylemesi için anesine yalvardı. Annesi de ne derse oğlunun inanmayacağını anlıyarak hakikatı söylemeye karar verdi.

— Babanı vurduklarında sen beşikte iki aylık bebektin. Bizden erkek olarak kimse kalmamıştı, yalnız o zaman ondokuz yaşında Guagure adında güzel bir ablan vardı. Bir gün buna dünür geldiler. Nereden geldiklerini, kim olduklarını bilmiyordum. Ablan oğlanı beğenmiş, ben de gelenlerin vaziyetine baktım hiçte fena olmadıklarını, aksine iyi olduklarına kanaat getirdim. Yalnızdım.. ablanı yanımda, emniyette hissetmiyordum. Hergün bir baskın, hergün bir cinayet ve kız kaçırmalar oluyordu. Bunun üzerine ablanda razı olunca verdim. Alıp götürdüler. Bugün tam yirmi sene oluyor. Hiçbir haber yok ağladığının gerçek sebebi bu.

Duzerko; bunu daha önce söylemen gerekirdi, fakat yine de geç sayılmaz bana yolculuk için gereken herşeyi hazırla, yarın yola çıkayım. Bu dünyada dediğin gibi bir ablam var ve ölmemiş ise bulurum. Onun için müsterih ol, metanetini kaybetme oğluna güven, onun hiçbir şeyinden şüphe etme dedi.

Bundan sonra oğlan akşam yemeğini yedi, hazırlığına başladı. Annesi de sabaha sabaha kadar yatmadı ve oğluna yolculuk için ihtiyaç duyacağı herşeyi hazırladı. Sabahleyin Duzerko annesiyle vedalaşıp yola çıkacağı sırada annesi — oğlum beni dinle, aklımda kaldığına göre ablanı götürönlere doğruya gitmişlerdi. Sende o tarafa gidersin. Bir hayli yolculuktan sonra düzlükte bir köye varacaksın, bu köye vardığın zaman kenarda ve yola doğru bakan bir ev, evden 20 - 25 metre uzakta, evden ayrı, yalnız başına beyaz bir oda olacak. Evi çeviren köşkün kapısından içeri girdiğin zaman sol tarafta ahır var. Atını oraya çektikten sonra köşkten çıkar, doğruca o beyaz odaya girsün ve birkaç gün orada kalır oluşturursun.

Duzerko uzun ve tehlikeli bir yolculuktan sonra hiç duymadığı, görmediği, ayak basmadığı bir memlekete geldi. Bu yolculuk esnasında annesinin söylediklerini hiç aklından çıkarmadı. Bir çok köylere uğradı, fakat annesinin tarifine benzer bir şeye rastlamadı. Nihayet bir öğlen vakti atıda aç ve susuz, yiyeceğide bitmek üzere vadide dalgın dalgın yolculuk eder bu vadinin sonunda dinlenmeyi, yemek yemeyi düşünüp giderken alabildiğine uzanan bir düzlükte kendini buldu. Annesinin dediklerini, hemen hatırladı «ihtimal bu köy olacak» diye atını kırbaçladı.

Köye vardığı sırada hakikaten annesinin tarifine tıpatıp uyan, kenarda etrafi duvarlarla çevrili olan bir ev, sağ tarafta yirmi yirmibeş metre uzakta yalnız başına bir oda duruyor.

Duzerko köşke girdi, sol taraftaki ahıra atını çekti köşkten dışarı çıktı misafir odasına doğru yürüdü. Kapıyı açıp içeri girdi. Oldukça serin loş bir yer, oturup, boylu boyunca sedire uzandı. Sahibini bile tanımadığı bu odada kendini o kadar rahat hissettiki, bir anda bütün yorgunluğunu unuttu, derin bir uykuya daldı.

Öğlen vakti eve dönen çıraklar ahıra baktıklarında yabancıya ait atı gördüler. Hemen odaya koştuılar. Attan indiği gibi uzanmış, mısıll mısıll uyuyan, bir atlı için lüzumlu her şeyi ile mücehhez, gayet hoş giden tipte bir delikanlının sedirde yattığını gördüler. Tanımadıkları bu yabancıyı hayran hayran bir kaç dakika seyretmekten kendilerini alamadılar. Namazdan dönen ev sahibi, yetmiş yaşlarında beyaz sakallı, gümüş bastonlu, kürkklü ihtiyar olan Simsal'a haber verdiler.

İhtiyar memnuniyetini ifade ederek uyanıncaya kadar başından ayrılmamaları için çıraqlara tenbih etti.

Aradan bir kaç saat geçtikten sonra uyanan Duzerko başında çıraqları bekler buldu. Elini yüzünü yıkadı, yemeğini yedi, biraz oturduktan sonra ev sahibi Şimsal geldi. Yarım saat konuştuktan sonra odayı terk etti.

Duzerko burada üç gün üç gece misafir kaldı. Yorgunluğunu iyice çıkardı. Bu müddet zarfında adetlere harfiyyen riayet etti: Yerine göre ihtiyara hizmet ve ihtiramda kusur etmedi.

Üç gün sonra her gün olduğu gibi ev sahibi Şimsal yine oğlanın yanına gelerek günlerinin nasıl geçtiğini, nasıl olduğunu sordu. Duzerko'da memnuniyetini ifade etti.

Şimsal — Üçgüne kadar misafirdin şimdi ise ev sahibi sayılırsın onun için daha rahat konuşabiliriz diye nereli olduğunu, nereden gelip, nereye gittiğini sordu. (Üç gün olmadan misafire böyle şeyler sormak adetlere aykırı düşerdi). Duzerko memleketini, sülâlesini ve babasının isimlerini söyliyerek kendisini tanıttı. İhtiyar Şimsal Duzerko'yu tanıyınca kalkıp kucakladı, yanaklarından öptü. Duzerko ne olduğunu anlamadı bir an için şaşırıp kaldı.

Şimsal — Oğlum ben senin babanı daha evlenmeden o tarafa gittiğimiz bir soygundan dönerken tanıdım. Köylerimiz birbirinden uzak olmasına rağmen beraber olduğumuz günler çok olmuş ve iki samimi arkadaş olmuştuk.

Bundan yirmi sene önce sizin o tarafa gittiğimizde tesadüfen rastladım. Biz yetişmeden babanı ağır yaralamışlar, amcalarında ölmüştü. Babanı kurtarmak mümkün olmadı. Cese di ben kaldırdım. Bu andan itibaren bende babanı sayılırım.

Duzerko — Kendini toparladı, hemen ihtiyarın elini öptü, elpençe durdu.

— Evet bende seni bir baba gibi biliyorum. Bir babanın bu yaştaki oğlundan beklediği, istediği her şeyi bekler ve isteyebilirsin.

İhtiyar — Bundan sonra burası senin evin gibi. Bir hafta kadar burada kalacaksın. İstedığın gibi hareket et.

Duzerko bir hafta kadar burada kalmaya karar verdi. Daha serbest hareket etmeye, kendine düşen ufak tefek işleri yapmaya başladı. İş olmadığı sıralarda köyün dışına gezmeye çıkardı. Gezmeye giderken silâhsız çıkmazdı.

Köyün dışında ufak bir tepe vardı. Bir gün ikindiye doğru bu tepeye çıkıp köyü ve dümdüz uzanan düzlüğü seyredip dururken ağzında kemikle sarı iri bir köpek gelerek, tepenin altındaki köy tarafında bir çukurluğa yatıp, kemiği kemirmeğe başladı. Köyden çıkan çocuklar bu köpeği taşlamaya başladılar. Daha sonra köydeki köpekleri topluyarak arkasına saldıılar. Bu sarı köpek ağzındaki kemiği bırakmadan hızla koşmaya başladı. Bu arada çocuklarda daha kalabalıklaşarak köydeki diğer köpekleride topladılar. Üçyüz hanelik köydeki köpeklerin hepsi ağzında kemikle koşan köpeğin arkasına düştüler.

Sarı köpek köyden ve çocuklardan bir hayli uzaklaşınca ağzındaki kemiği bırakarak geri döndü. Üçyüz hanelik köyden çıkan köpeklerin hepsini perişan ve darmadağın etti.

Duzerko bütün bu olanları sonuna kadar en ufak bir sahnesini bile kaçırmadan büyük bir dikkatle izledi. Bu kadar köpeği yalnız başına darmadağın ve perişan edip, bıraktığı kemiğide tekrar alıp, ağır ağır uzaklaşan sarı köpeğe baktı baktı belindeki kılıcı çıkararak «bu kılıcı mecbur olmadıkça bizden olan (Adige olan) bir kimse için kullanmam. Fakat sülâlemi yok eden babamı öldüren, halkıma bu kadar eziyet eden Rus ve Kazaklara gelince, beşyüz atlı önümü kesse bu kelle düşmedikçe, bu kol bu kılıcı kullanabilecek durumda olduğu müddetçe geri

dönmem. Hiç gözümtü kırpmadan pırasa gibi doğrarım» diye yemin etti ve kılıcını yerine koydu. Sonra şöyle bir sağa sola bakındı, o anda gözü misafir kaldığı Şımsal'ın evine ilişti. Köşte Şımsal'ı bir atlıyı yolcu ederken gördü. Kendi kendine «Eyvah biz burada gezi yaparken Thamadeye hizmet yaptırıyoruz çok ayıp oldu» diyerek hızlı hızlı oradan uzaklaştı, eve geldi. Hemen ihtiyarın yanına giderek özür diledi.

Duzerko atının niçin geldiğini kim olduğunu merak ediyor sormayada cesaret edemiyordu. Çünkü uygun olmadığını biliyordu. (Bir genç mecbur olmadıkça Thameteden işi olmadığı gelişigüzel bir şeyi sorması ayıptı). Bunu anlamış gibi Şımsal'da atının kim olduğunu ve niçin geldiğini söyledi.

— Çok eski bir arkadaşımın oğlu evleniyor köyleri buradan epeyce uzak gelini bu taraftan, bizim köyden 10 - 15 Km. uzaklıkta bir köyden götürülecekler. Onlar yarın öğle vakti bizim köye iki ilâ üç km. uzakta bir yerde konaklıyacaklar. Fazla kalabalık değiller. Yiyecek, içecek gibi bir şeylere ihtiyaçları olur, aynı zamanda gelini alacakları yere yaklaşmak üzere. Onun için istişâre ve hazırlık yaparlar. (Gelinciler gidecekleri yere yaklaşmak üzere olunca Thameteler bir araya gelir, bir birlerine danışır herkesten yapılacak masraflar için para toplanır yanlarında yenecek içecek ne varsa yer içerler biraz eğlenirler, hazırlıklı olarak gidecekleri yere giderler. Bu adettendir). Ben gereken yol hazırlığını yaptırsam yarın onları götürür müsün? Duzerko memnuniyetle razı oldu. Şımsal sabaha kadar yiyecek içecek ne lüzümsa, lokum, et, boza, kurabiye v.s. hazırlattı. Sabahleyin Duzerko'ya iki at verdi. Birisine yiyecekleri yükletti, diğerine de kendisini bindirdi. Duzerko kendi atını ve silâhını istedi isede Şımsal kabul etmedi. Atla beraber silâhta verdi. Duzerko buna biraz üzüldü. Atından ve silâhından ayrı olmak istemiyordu. Fakat itiraz edemedi, edemezdi. Silâhını kuşandı. Yola çıkacağı sırada Şımsal bir pusula uzatıp «Bunu gelincilerin Thametesine verirsin» dedi. Pusulayı alıp cebine koydu.

Şımsal'ın kendisine tarif ettiği yere gelincilerin yetişmesine bir kaç saat kala yetişti. Atından inerek gereken hazırlığı yaptı. Gelinciler yetişince onları karşıladı. Thameteleri atlardan indirdi. Duzerko burada bir ev sahibi gibi Thameteye, büyüklere, küçüklere hepsine ayrı ayrı âdetlere yaraşır şekilde en ufak bir kusur etmeden hizmet ederek yedirdi, içirdi. Bu kadar genç ve yakışıklı, bu kadar adet ve geleneklere kusursuz riayet edip her hali ile mükemmel olan Duzerko Thamete olsun gençler olsun tümü ile gelincilerin takdir ve hayranlıklarını topladı. Biraz sonra gelinciler yollarına devam etmek için toparlandılar. Duzerko onları yolcu etti, atına bindi, diğer atıda yedeğine alarak köye doğruldu. Bir kaç yüz metre gitmişti ki Şımsal'ın verdiği pusula aklına geldi hemen yedeğindeki atı bırakıp dört nala gelincilerin arkasına koştu. Onlara yetişip Thametelerin yanına vardı, özür diledi Şımsal'ın verdiği pusulayı uzattı.

Thamete pusulayı aldı. Pusulayı okumaya başlar başlamaz rengi değişti, hem okuyor hem de Duzerko'ya dikkatli bakıyordu. Duzerko bu bakışlardan fazla rahatsız olmuş ki ilk defa âdetlere aykırı olarak mümkün olduğu kadar sakın olmaya gayret ederek Thameteye «Lütfen pusulayı çabuk okuyun, verilecek bir cevap varsa verin yoksa müsaade edin gideyim». Thamete gayet soğuk kanlı olarak «senin gideceğin yer buraya kadar» dedi. Duzerko bundan hiç bir şey anlamadı. Fakat tepesinden tırnağına kadar titredti. Soğuk soğuk terlemeye başladı. Bu zamana kadar da bir iki adım çekilerek tedbirde kusur etmedi. Thamete «Çevirin delikanlıyı» diye seslendi. Yavaş yavaş Duzerko'nun etrafını sarmaya başladılar. Duzerko niçin, ne olduğunu sordu fakat cevap alamadı. Bu hâdiseye pusulunun sebep olduğu aşıkardı. Duzerko Thameteye yaklaştı, kınından sıyrıldığı kılıcı

göstererek «bu kılıcı bizden olan birisi için kullanmamaya yemin ettim: Şimdi beni burada mecbur etmeyin» dedi isede fayda etmedi.

Ölümlerle karşı karşıya olduğunu anlayan Duzerko hemen atını çevirdi. Herkes ne olup bittiğinin farkına varmadan kılıcının tersi ile bir ikisini attan düşürdü, aralarından sıyrıldı, kaçmaya başladı. Arkasından 50, 60 atlı düşerek, vurun göndermeyin diyerek bağışmaya başladılar. Fakat Duzerko'ya yetişen olmadı. O zaman Şımsal'ın atı niçin değiştirdiğini anlar gibi oldu. Bir müddet bu kovalamaca devam etti. Nihayet demir bir kırın üzerinde bir genç Duzerko'ya yetişti, ha vurdun ha vuracak derlerken gürültüye gdeceğini anlayan Duzerko demir kırın üzerindeki binicinin iyice yaklaşmasını bekledi: Oldukça çabuk bir manevra yaparak döndü, elindeki hazır kılıcı ile vurduğu gibi alaşağı etti. Hemen altındaki atının dizginlerini bırakıp düşürdüğü adamın atının dizginine yapıştı, kendi atından onun üzerine atıldı. Demir kırın üzerinde kendini gayet iyi hisseden Duzerko Thameteye doğru hızla yaklaşarak kılıcını kaldırdı. Demir kırını şöyle bir şahlandırdı «artık kabahat benden gitti. Mademki ölüm istiyorsun, o halde ölü» diye 70 - 80 kadar kalabalık atının arasına daldı. Mümkün olduğu kadar hafiften alarak her hamlede bir kaç kişiyi düşürmeye başladı. 20, 25 tanesinin atlarının atlarına düşüp ezildiğini göre Thamete ve yardımcıları Duzerko'yu hiçte tahmin ettikleri gibi rast gele bir atlı olmadığını anlıyarak ayağına kapanarak özü dilemeye başladılar. Duzerko'da onları bağışladı. Ölen bir kaç kişinin eğerleri ile beraber atlarını, yarası olmayan iki kişiden birisinin kulağını diğerinde burnunu hafifçe keserek «bunlar atları benimle beraber getirip gelecekler ve hâdiseyi aynı beni buraya gönderen adama nakledecekler» dedi.

Ölen beş altı kişinin eğerleri ile atlarını ve iki adamı da önüne katarak köyün yolunu tuttu.

Köye yetişince ihtiyar Şımsal'ı merdivenin başında bu oğlan gelincilerle beraber getmiş olsa gerek diye düşüncü aynı zamanda da yolunu gözlerken buldu. Eğerleri ile beraber 5 - 6 at ve iki kişi ile yaklaşmakta olan misafirini göre Şımsal ne olduğuna bir türlü akır erdiremedi. Duzerko önündeki atlarla adamları sarayın içine bırakıp atından atladı koşarak gitti. Şımsal'ın elini öptü hal hatırını sorduktan sonra dönüp odasına gitti. O ana kadar Duzerko'nun getirdiği kulağı ve burnu kesik iki adam Şımsal'a koşup dert yandılar.

— Bugün bize bir genç yolladın, eline de bir pusula verdin, göndermeyin diye yazdın, bizde o halde göndermiyelim dedik. Oğlan o kadar atının bir kısmını kırdu geri kalamında canını bağışladı. Bizi de bu hale getirip önüne kattı; buraya getirdi. Görüyorsun halimizi, niçin yaptın? Ne idi kastın?

— Be hey sersemler sizi pekte güçlü olmadığınızı tahmin etmiştim. Onun için ne olur ne olmaz, soyguncuların, eşkiyaların sürü halinde gezdikleri bu kritik zamanda başınıza bir şey gelebilir düşüncesiyle onu göndermeyin dedim. Yani beraber götürün demek istedim, yoksa öldürün demedim. Hem onu öldürmek sizin haddinizmi? Yanınızda sizin kadar daha olsa bile onu öldürmek değil burnunu kanatmaya dahi gücünüz yetmez. Defolun diye onları azarladı.

Bu hâdiseden sonra bir kaç gün daha orada kaldı. Nihayet Şımsal'dan izin alarak yoluna devam etmek için hazırlandı. Yola çıkacağı sırada:

Şımsal — Oğlum, ablanı bulmak istiyorsan dur birazcık beni dinle. Ben ablanı kimlerin götürdüğünü biliyorum. Çünkü bu iş benim tavassutla olmuştu. Enişten yirmi sene önce senin yanında, baabını öldürdüklerinde yanında idi. Onların köyüne sizin oradan direk gitmek mümkün değil. Ancak buradan gidilebilir. Köy Rus ve Kazaklarla sınır komşusu gibi bir şey. Babanı vurdukları gün enişten onu vuranlarla 1 - 2 saat mücadele etmişti.

(Devamı var)

AKTÜALİTE :

ANKARA K. KAFKASYA KÜLTÜR DERNEĞİNDEN HABERLER :

BÜYÜK KAFKAS GECESİ

Ankara Kuzey Kafkasya Kültür Derneğinin Büyük Kafkas gecesi 1 Temmuz 1967 tarihinde Ankara Selim Sırrı Tarcan Kapalı spor salonunda düzenlenmiştir. Gecenin başarılı geçmesi için yeni yönetim kurulu olağan üstü bir çalışma göstermiş, bilhassa memleket çapında giriştiği propaganda sebebiyle Anadolu'nun çeşitli bölgelerinden büyük bir hemşeri topluluğu geceye katılmıştır.

2.000 kişinin hayranlıkla izlediği Büyük Kafkas ekibinin çeşitli oyunlarıyla, ilk defa programa alınan Kılıç oyunu büyük takdir kazanmıştır.

Samsun Gecesinden bir görünüş

SAMSUN GECESİ

Ankara Kuzey Kafkasya Kültür Derneği, Samsun Kafkas Kültür Derneği ile Samsun YAŞAR DOĞU Kapalı spor salonunda 8. Temmuz. 967 tarihinde müşterek bir gece düzenlemiştir.

Samsunda ilk defa bu kadar kalabalık bir ekibin icra ettiği Kafkas milli oyunları görülmemiş tezahurata vesile olmuş, geceyi 1600 kişiden fazla bir kalabalık izlemiştir.

TURHAL GECESİ

Ankara Kuzey Kafkasya Kültür Derneği Turhal Kafkas Kültür Derneği ile birlikte 9. Temmuz. 967 tarihinde Turhalda Şule sinemasında Kafkas gecesi düzenlenmişlerdir.

Ankara ve Turhal Kafkas Kültür Dernekleri yöneticileri bir arada. Sağdan sola (Ayaktakiler): İsmet Şekul, Elbruz Gaytaoğlu, Nevzat Keleş, Niyazi Bora, İzzet Aydemir, Haşmet Gençer, Rahmi Yılmaz, İrfan Aksoy. Oturanlar: Nazım Aytek, Abbas Çetin, Kâzım Baştuğ

Kardeş dernek ile sık, sık müşterek düzenlenen gecelerden biri olan bu gece de kalabalık bir hemşeri topluluğu hazır bulunmuş, bilhassa geçen senelere nazaran, Turhal Kafkas derneği folklor ekibinin oyunlarında bir ilerleme olduğu gözden kaçmamıştır.

EVRENSEL BARIŞ ŞENLİĞİ

Her sene birçok yabancı folklor ekiplerinin katıldığı Evrensel Barış Şenlikleri bu defa Ankarada 21. Ağustos, 1967 tarihinde SELİM SİRRI TERCAN Kapalı spor salonunda yapılmış, geceye tam kadrosu ile katılan folklor ekibimiz yerli ekipler arasında en başarılı ekip olarak büyük takdir toplamıştır.

TÜRKİYE KAFKAS KÜLTÜR VE YARDIMLAŞMA DERNEGİNDEN HABERLER

İstanbul, Türkiye Kafkas Kültür ve yardımlaşma derneğinin senelik balosu 4. Ağustos, 1967 Cuma akşamı kıymetli hemşerimiz Sayın Sabri Ander, beyin işlettiği Fenerbahçe, deki GALATASARAY YELKEN Klübünde düzenlenmiştir.

Gece sabaha kadar devam etmiş, bu arada bilhassa Ankara, Bursa vs. yerlerden gelen hemşerilerimiz geceye katılmışlardır.

İstanbul T.K.K. ve Y. Derneği son ortadoğu olayları sebebiyle büyük kayıplara uğrayan Suriyeli kardeşlerimizin İstanbul Türkiyede tahsilde bulunan gençlerini de yardımda bulunmak amacıyla bir yardım kampanyası açmıştır.

23. Temmuz, 1967 pazar günü büyük bir hemşeri topluluğunun katıldığı bir gezi düzenlenmiştir. Heybeliada zeytinlik mevkiinde yapılan geziye kalabalık bir hemşeri topluluğu katılmıştır.

Samsun Kafkas Kültür Derneği Yeni ve Eski Yönetim Kurulu üyeleri bir arada görüüyor

SAMSUN KAFKAS KÜLTÜR DERNEĞİNDEN HABERLER

Samsun Kafkas Kültür Derneği Ankara Kafkas derneği ile birlikte tertipledeği geceden sonra seçim hazırlıklarına girişmiş ve derneğin yıllık genel kurulu 6. Ağustos. 1967 tarihinde Yüzden fazla üyesinin iştirakiyle Dernek lokalinde yapılmıştır.

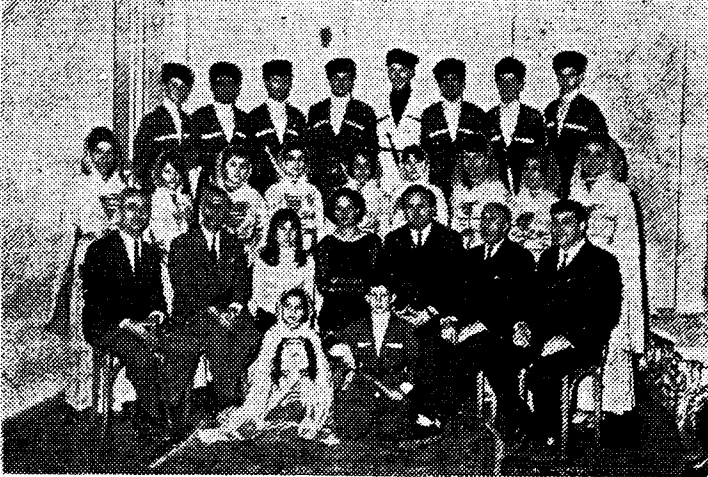
Çok olgun bir hava içerisinde düzenlenen kongrede önce tek dereceli olarak başkan seçimi yapılmış, başkanlığı tek aday olarak gösterilen Dr. Avni Yamanoğlu ittifakla seçilmiştir.

Yönetim kuruluna ise sırasıyla, Hikmet Demir, (Memur), Ferit Uğur (İlk okul müdürü), Hüseyin Zekeriyebeyoğlu (Çiftçi) Kerami Hacimafoğlu (Tüccar) Mahmut Altan (Tüccar), Sadık Pozay (memur), Ahmet Sabah (tüccar), Muzaffer Üstün (memur), ve İbrahim Özgen (Öğretmen) getirilmişlerdir.

Dergimiz yeni yönetim kuruluna başarılar di'erken, bundan önceki devrede başarıyla görevini yerine getiren eski yönetim kuruluna ve sayın Rahmi Yamanoğluna da teşekkürü borç bilir.

Bursa Kafkas Kültür Derneği Folklor Ekibi

**Bursa Kafkas Kültür Derneği Folklor ekibi yöneticileri ve üyeleri
bir arada görülüyor**

BURSA KAFKAS KÜLTÜR DERNEĞİNDEN HABERLER

Bursa Kafkas Kültür Derneğinin yıllık kongresi yapılmış ve yeni yönetim kuruluna aşağıdaki zevat seçilmişlerdir :

İhsan Şahin (Başkan)	Vahdet Baba (Üye)
Naci Berk (İkinci başkan)	Ali Söğünç (Üye)
Hayri Ergin (Sekreter)	Mediha Şahin (Üye)
Niyazi Özkan (Muhasip)	Muazzez Özbek (Üye)

Yeni yönetim kurulunu tebrik eder çalışmalarında başarılar dileriz.

Bursa Kafkas Kültür derneği yönetim kurulu Görev ile Gemlik,e tayin edilmiş bulunan ikinci başkan Naci Berk'in Gemlikte bulunmasından faydalanarak oraya bir gezi tertiplemiştir.

Gezide, milli yemekler yenip, milli oyunlar oynanmıştır.

EVLENMELER

Dergimiz yazarlarından Y. Orman Müh. Osman Çelik ile Eemas Semiz'in Nikâh törenleri 8.6.967 tarihinde Düzce Belediye nikâh salonunda, düğünlerinin de 9-10/6/967 tarihinde Dinar Yapaglı köyünde yapıldığını memnuniyetle haber aldık. Tebrik eder mutluluklar dileriz.

Bursa Kafkas kültür derneği üyelerinden Nizamettin Çiftçi oğlu ile Fahriye hanımın evlendikleri öğrenilmiştir.

Tebrik eder mutluluklar dileriz.

Dergimiz yazarlarından Genç şairimiz İsmail Han ile İnci'nin evlenme töreni 22 Temmuz 967 tarihinde Balıkesir'in Demirkapı köyünde yapılmıştır.

Tebrik ederiz.

NIŞANLANMALAR

Bursa Kafkas Kültür derneği ikinci başkanı sayın Naci Berk ile dernek ekip elemanlarından Meral Büyükönal'ın nişanlandıklarını öğrendik.

Tebrik ederiz.

Düzce Kafkas kültür derneği üyelerinden A. Kadir Araj ile Güner Adsan'nın nişan törenleri 9. Ağustos. 967 tarihinde Düzce Askeri gazinosunda yapılmıştır.

Tebrik ederiz.

SÜNNET DÜĞÜNÜ

Bursa Kafkas Kültür derneği üyelerinden Aysel Koçak - Orhan Koçak'ın yavruları İhsan Koçak'ın sünnet töreni kalabalık bir hemşeri topluluğu huzurunda yapılmıştır.

Tebrik ederiz.

DOĞUM

İzmirli hemşerilerimizden emekli yarbay sayın Macit Güsar'ın bir kız torunu olduğunu ve yavruya RİDADE ismi verildiğini memnuniyetle öğrendik.

Tebrik eder yavruya uzun ömür dileriz.

Ankara Kuzey Kafkasya Kültür Derneği üyelerinden sayın Asistan Doktor Kemal Işık'ın bir erkek çocuğu dünyaya gelmiştir.

Samil adı verilen yavruya uzun ömür ve yurduna faydalı olmasını temenni ederiz.

VEFAT

Samsun Kafkas Kültür derneği üyelerinden ERCÜMENT ANAR'ın Havzada ani olarak vefat ettiği teessürle öğrenilmiştir. Gerek yurt içinde, gerekse yurt dışında birçok görevleri başarıyla yürütmüş olan kıymetli hemşerimize tanrıdan rahmet ailesine baş sağlığı dileriz.

Sayın Açomus Şmaf ve Eşi

KFAR KAMALI KARDEŞLEMİZİN TÜRKİYEYİ ZİYARETLERİ

İsrailde (KFAR - KAMA'de) yaşamakta olan kardeşlerimizi temsilen, Türkiye'deki dernek ve hemşerilerle temaslarda bulunmak üzere sayın AÇOMUS ŞMAF ve EŞİ yirmi günlük bir gezide bulunmak üzere Türkiye'ye gelmişlerdir.

Kıymetli misafirlerimiz İstanbul'da karşılanmışlar, bilâhare İstanbul Kafkas Kültür Derneği yönetici ve üyelerinin Beyoğlundaki dernek lokalinde düzenledikleri bir sohbet toplantısına katılmışlardır.

Sayın Açomus ve eşi daha sonra Adapazarı, Düzce, Reyhanlıya gitmişler, bu arada Ankara Kuzey Kafkasya Kültür Derneği yönetici ve üyeleriyle şereflerine düzenlenen toplantıya katılmışlardır. Toplantıda çok kalabalık bir topluluk tarafından milli oyunlar oynanmış, geceye ait izlenimleri ihtiva eden bir bant dernek başkanı ve üyelerimizin de konuşmalarıyla doldurularak Kfar-Kama'deki kardeşlerimize gönderilmek üzere kendilerine verilmiştir.

Kıymetli misafirlerimiz Türkiye'deki kardeşlerinden çok memnun olarak ayrılmışlardır.

Dergimiz, gerek İstanbul'da, gerekse Ankara'da misafirlerimizi ağırlamak hususunda büyük çaba gösteren, dernek yönetim kurulu ve dernek mensuplarını bu hareketleri dolayısıyla tebrik eder.

TEŞEKKÜR

Türkiyeye yaptığım ziyaret sırasında bizlere son derece yakınlık gösteren İstanbul, Ankara Kafkas dernekleri üyeleri ile, Düzce'de aynı şekilde yakın ilgilerini esirgemiyen sayın kardeşlerimize sonsuz teşekkürlerimizin iletilmesini Kafkasya Kültürel Dergisinden rica ederiz.

Açomus Şmaf ve eşi

Bursa, Bandırma, Gemlik ve köylerinde yaptığım gezilerde benimle beraber gezilere katılan arkadaşlarıma ve bilhassa Bursa Kafkas Kültür Derneği İkinci Başkanı sayın Naci Berk'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

DAĞISTAN - KAFKAS FOLKLOR EKİBİ TÜRKİYEDE

Dağıstan Kültür Bakanı sayın BİBİR AĞAMEMNOF'un başkanlığındaki Kuzey Kafkasya Dağıstan Cumhuriyetini temsilen 60 kişilik bir Kafkas halk oyunları ve bale topluluğu Türkiye'de gösterilerde bulunmak üzere yurdumuza gelmiş bulunmaktadır.

Halen İzmirde gösteriler yapmakta olan ekibin İstanbul ve Ankara da temsil vereceği öğrenilmiştir.

Gelecek sayımızda bu konuyla ilgili olarak daha geniş bilgi vereceğimizi ümit ederiz.

Kafkasya Kültürel Dergi sahip ve yayın müdürü
İZZET AYDEMİR

DERGİMİZE YAPILAN YENİ BAĞIŞLAR

Pınarbaşından Sayın ENVER AŞKIN	50,— T.L.
Merzifondan Sayın DURSUN Y. HURMOĞLU	50,— T.L.
Amerikadan Sayın J. SHEKEM	60,— T.L.
	160,— T.L.

Dergimize bağışta bulunmuşlardır, teşekkür ederiz.

OKUYUCULARIMIZIN DİKKATİNE

1 — Dergimizin son sayısı bazı okuyucularımızın adreslerinin değişmesi sebebiyle geri dönmüştür. Bu sebeple adresleri değişen okuyucularımızın dergimizi istedikleri takdirde yeni adreslerini bize bildirmelerini,

2 — Dergimizin üçüncü cildi ciltli olarak 20 T.L. ile satışa çıkarılmıştır. İsteyenlere ödemeli olarak gönderileceğini,

3 — Gerek abone gerekse her türlü yazışmaların aşağıdaki adresle yapılmasını rica ederiz.

Adres : İZZET AYDEMİR
Emek Mahallesi 75. Sokak No: 61/5

KAFKASYA

ANKARA

ŞİİR YARIŞMAMIZ :

Geçen sayımızda ilân ettiğimiz şiir yarışmamız bazı okuyucularımızdan aldığımız mektuplar üzerine EKİM 1967 ayı sonuna kadar uzatmaya karar verdik. Okuyucularımıza duyurur şiirlerini bekleriz.

YARIŞMAYA KATILMA ŞARTLARI :

- 1 — Yarışmaya herkes katılabilecektir.
- 2 — Yarışmaya katılanların yazdıkları şiirlerin daha önce bir yerde yayınlanmamış olması,
- 3 — Şiirlerin politik olmaması, Kuzey Kafkasya kültürünü yansıtacak nitelikte olması, sanat değeri taşıması ,gereklidir.
- 4 — Yarışmaya katılacak şiirlerin en geç 15 kasım 1967 tarihine kadar Kafkasya Kültürel Dergi, Emek Mahallesi 75. Sokak No : 61/5 Ankara adresine gönderilmesi lâzımdır.
- 5 — Yarışma sonuçları Dergimizce seçilecek bir komisyonda incelenecek ve bunlar arasında :

BİRİNCİYE : 150 T.L.

İKİNCİYE : 100 T.L.

ÜÇÜNCÜYE : 50 T.L.

Ayrıca onuncuya kadar derece alanlara çeşitli armağanlar verilecek, yarışmada kazananların şiirleri yazarlarının biyografileriyle dergimizde sırasıyla yayınlanacaktır.

Maddi olmaktan çok mânevi değeri olacak olan bu yarışmaya katılacak şairlerimizin şiirlerini bekliyoruz.

Not : Yarışmaya birden fazla şiirle katılınabilir.

